

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Pomembna odločitev

Centralni delavski svet je sprejel na svojem VI. rednem zasedanju nekaj pomembnih odločitev, ki osekakor pomenijo nadaljnjo decentralizacijo delavskega samoupravljanja v našem podjetju. To je res šele prvi pomembnejši korak v tej smeri, vendar že ta sprošča delavsko samoupravljanje in ga približuje neposrednim proizvajalcem.

Delavski svet podjetja je namreč sklenil, da pravzaprav ose pristojnosti glede razpolaganja z osebnimi dohodki, kolikor jih je imel doslej centralni delavski svet, oziroma njegov upravní odbor, prenese na delavske svete edinic. To praktično pomeni, da je postalo razpolaganje z osebnimi dohodki stvar organov delavskega samoupravljanja edinic.

Ekonomsko enoto ustanavlja delavski svet edinice, odloča o izračunljivem faktorju ekonomskih enot, sklepa o rezervnem skladu osebnih dohodkov, kar je za gradbeništvu sila pomembno spricho neenakomernih proizvodnje, vrste zaključnih del itd. Dalje sklepa delavski svet edinice tudi o tem, kateri člani kolektiva so lahko udeleženi na uspehu posamezne ekonomske enote in kakšen je ta del, skratka, vrsta novih pooblastil prehaja na delavske svete edinic. S tem so dobili delavski sveti edinic proo pomembno gmotno osnovo delavskega samoupravljanja.

Na nedavni seji sindikalnega odbora podjetja je bilo govora sicer še o širših pooblastilih obratnih delavskih svetov, o čemer je dnevi tisk že na široko pisal. No, centralni delavski svet o priporočilih sindikalnega odbora podjetja še ni razpravljal, saj gre za prenos širokih pooblastil, kar je treba še podrobno proučiti. Vendar menimo, da to proučevanje ne bi smelo biti dolgotrajno in da bi zaradi proučevanja zaorli nadaljnji proces decentralizacije delavskega samoupravljanja v našem podjetju. Od centralnega delavskega sveta torej pričakujemo, da bo že na enem izmed prihodnjih zasedanj podrobneje razpravljal tudi o teh priporočilih sindikalnega odbora podjetja ter jih vsaj v načelu sprejel ter hkrati odredil tudi odgovorne ljudi in komisije, ki naj ta priporočila sindikalnega odbora podrobno prouče ter predlagajo centralnemu delavskemu svetu ustrezne rešitve.

Prvi korak pa je že storjen, ter dokazuje, da je centralni delavski svet razumel potrebo po decentralizaciji delavskega samoupravljanja in da upravičeno lahko sklepamo, da se pri tem ne bo ustavil. Nova zakonodaja, ki jo je te dni sprejela Zvezna ljudska skupščina — v mislih imamo spremembo zakona o delovnih razmerjih — govori prav tako o še širših pooblastilih, ki jih je tudi po zakonu moč prenesti na delavske svete edinic. Menimo, da bi bilo prav, ko bi najprej uredili te zadeve, ki jih že sam zakon priporoča, s čimer bomo nedvomno pospešili razvoj delavskega upravljanja v podjetju.

Plan za leto 1961

Kadar govorimo o planu podjetja mislimo predvsem na finančne pokazatelje in iz tega vidika želim obrazložiti plan za leto 1961. Pri sestavljanju plana za leto 1961 smo se morali držati nekih splošnih načel, ki so bila osvojena pri sestavi petletnega plana.

Pri upoštevanju trenutnega stanja osebja in mehanizacije ter preskrbe z materialom se okvirno poveča plan od 9 milijard din v letu 1960 na 12 milijard din v letu 1965. Tendence podjetja je, da kot gradbeno industrijsko podjetje forsira industrijsko gradnjo, pri stanovanjski graditvi pa novi montažni način PBM. Ostale vrste gradenj so podrejenega značaja izvzemši mostovi, ki so izrazito tehnične konstrukcije. Pri sestavi plana 1961 nam je služila predvsem realizacija 1959 in realizacija ob 3/4 letju 1960. Po petletnem planu, ki smo ga uradno poslali OLO Ljubljana, znaša plan »Gradisa« 9.54 milijard dinarjev.

Ob koncu leta 1960, ko je bilo potrebno skleniti pogodbe za najbolj kritični material, t.j. cement in železo, smo naleteli na velike težave, tako da ni bilo moč zagotoviti vsega materiala, potrebnega za uresničitev postavljenega plana.

Na tehničnem sestanku vseh šefov edinic in vodilnih tehničnih uslužbencev direktije ob zaključku leta 1960 smo se odločili za načelo, da se glede na pomanjkanje materiala interno plan zniža na 9.15 milijard dinarjev.

Okraj smo obvestili, da oficiočno postavljeni plan 9.54 milijard din ostane, pridržujemo si pa pravico, da ga znižamo, če med letom ne bi uspeli zagotoviti potrebnega materiala.

Tako je bil postavljen tale plan za leto 1961

Zap. št.	Edinica	Planirano		
		skupaj	gradb. dela	obrtna dela
»Gradis« skupaj:		9150	4680	3470
1.	Ljubljana	2050	1150	900
2.	Maribor	1450	950	500
3.	Celje	900	650	250
4.	Jesenice	650	450	200
5.	Ravne	450	100	350
6.	Zalog	500	400	100
7.	Koper	450	350	100
8.	Kranj	550	380	150
Gradbišča skupaj:		6980	4680	2300
9.	Kovinski obrati	1200		
10.	Lesni obrati	320		
11.	Gradbeni polizdelki	500		
Obrati skupaj:		2020		
12.	Projektivni biro	60		
13.	Centrala	90		

V celoti je plan diktiran glede na že podpisane pogodbe. 67% vseh gradenj je takšnih, za katere so pogodbe sklenjene in se gradnja v letu 1961 nadaljuje.

Za ostalih 33% smo odvisni od tega. Ker ima »Gradis« strokovno močan tehnični kader, je naša težnja prevzemati tehnično bolj kompleksna dela, ki jih druga manjša podjetja ne morejo prevzeti. Po drugi strani pa lahko na takšnih objektih uvajamo nove načine dela in nove sodobne konstrukcije ter s tem damo svoj doprinos k splošnemu tehničnemu napredku gradbeništvu v naši republici. Ker je vsaka gradnja odvisna od razpoložljivih kreditov investitorjev, je seveda težko izbirati delo po lastnem okusu, posebno če je treba postavljati plan doseči.

Dela na stolpnih se bližajo kraju

Nadaljevanje na 2. strani

Ob dnovu žena vsem našim tovarišicam prisrčen pozdrav!

NA STARTU

Na zadnjem zasedanju centralnega delavskega sveta našega podjetja, ki je bilo na Pohorju 16. t.m., je bil sprejet sklep o povišanju osnovnih tarifnih postavk za povprečno nekaj odstotkov. To povečanje je rezultat dolgotrajnih razmišljanj in analize dosedanje tarifne politike v podjetju, ki je dejansko rodila nekatere negativne pojave. Ti so ogrozili pravilno poslovanje in rast podjetja.

Cim hitrejša uveljavitev predlaganih sprememb pa je bila nujna, da bi mogli mobilizirati nove moči za predstoječo sezono. Čeprav so analize pokazale, da so dobili naši delavci in uslužbenci v povprečju celo kakih pet odstotkov več dohodkov, kakor je povprečje v gradbeništvu v Sloveniji, tega po razpoložanju ljudi ni bilo občutiti. Lahko celo trdimo, da se je to vzdrušje umetno vzdrževalo z govorenjem o ekstremnih dohodkih v ostalih podjetjih. Celotnega povprečja izplačil pri našem podjetju pa nihče ni videl: velika verjetnost je, da bi v take podatke ob takem negodovanju nihče niti ne verjel.

Na vprašanje, zakaj je do tega oziroma takega razpoloženja sploh prišlo, bi se ne zmotili veliko, če bi trdili, da je bil naš način razdeljevanja čistega dohodka precej neroden in v primerjavi z načini v drugih sorodnih podjetjih neelastičen in konzervativen. Razlog? — Zaradi tromesečnega obračuna je sistem obdržal vse elemente razdeljevanja »presežka dohodka«. Psihološki efekt takojšnjega izplačila je izostal, kar je z novimi akontacijami popravljen.

Povečanje tarifnih postavk (da se še enkrat s tem imenom povrnemo v preteklost) je tu, napetosti je konec, nastopilo je olajšanje in splošno občutje je, da problemov ni več. A problemi so tu.

Novi gospodarski sistem, ki pravkar dobiva zakonsko osnovo, ima nalogo, da spodbudno vpliva na dvig produktivnosti v podjetjih, produktivnost pa bo narasla, če bo neposredni materialni interes dela ca primerno stimuliran.

S povečanimi dohodki, čeprav zaenkrat šele nakazanimi, je stimulacija že tu. Naloga posameznih gospodarskih enot, oziroma skupnosti ekonomskih enot (gradb. vodstva, gradbišča, obrati) kakor smo jih imenovali, je da določene stimulative postavke pravilno vključijo v proizvodni proces, ker bo šele ta pokazal pravilno višino akontacije na bodoči dohodek.

Pravilno vključevanje v proizvodni proces je dejansko pravilno izvedena decentralizacija, in sicer v tej drugi fazi (prva faza je povišanje akontacije na dohodek) predvsem pomeni to prevzem določenih dolžnosti in odgovornosti.

Decentralizacija delavskega samoupravljanja se bo zaenkrat prvenstveno odražala na razdeljevanju čistega dohodka in šele potem na gospodarjenju z osnovnimi in obratnimi sredstvi. Razdeljevanje čistega dohodka pa realno pomeni razdeljevati nekaj, kar že obstoja, kar je že ustvarjeno, če nečemo razdeljevati sredstev, ki šele bodo oziroma naj bi bila ustvarjena. S tem pa smo naleteli na problem, ki se je pojavil v vsej ostrini ob relativno velikem povišanju dohodkov v našem podjetju. Ze groba analiza nam pokaže, da so prvi štirje meseci v gradbeništvu negativni, to se pravi, da so obveznosti velike, dohodki pa minimalni. S sklepom CDS smo izdatke občutno povečali, dohodkov pa vsaj še ne. Naloga okrog tega so več ali manj vsakomur jasne, konkretno obliko pa bodo dobile ob analiziranju delovanja novih gospodarskih instrumentov.

Dolžnosti posameznih gospodarskih enot so v prvi vrsti v tem, da analizirajo svoje ekonomske pozicije, to se pravi, pregledajo dohodke in izdatke in jih primerno vskladijo ne glede na formalno povišanje.

Naloga Centrale pa je, da vzpostavi kontrolo nad vsklajevanjem dohodkov in izdatkov po enotah ter vodi pametno in perspektivno politiko razvoja posameznih gospodarskih enot. Če ne bodo dolžnosti in odgovornost v pravilnem razmerju s pravicami in obveznostmi in to po posameznih gospodarskih enotah, potem bo že od samega začetka postavljen moč pred konja pričakovane rezultata pa še lep čas ne bo.

Pričeli smo, problemov in težav je dovolj, kako pa homo to reševali, bo prikazala prihodnost.

ing. Branko Vasle

SESTANEK S STIPENDISTI

■ **Obrat gradbenih polidkov** — Na nedavni seji Upravnega odbora je šef komerciale tov. Bernarda Smrajc podala poročilo o letni bilanci. Tako je bruto proizvodnja v letu 1960 znašala 432 milijonov dinarjev. Plan je bil zadovoljivo dosežen. Pri ocenjevanju edinic pa je bilo ugotovljeno, da imajo v obratu od vseh edinic podjetja največ izostankov. Sklenili so, da bo reševanje tega perečega vprašanja eno izmed osnovnih nalog DS in sindikalne podružnice.

■ **Skofja Loka** — Kapaciteta mizarске delavnice v Skofji Loki je za leto 1961 v glavnem zasledena tako, da do nadaljnjega ne morejo prevzemati novih naročil. V tem mesecu so končali tudi okna in polokna za počitniški dom v Poreču.

Tudi tesarska delavnica je polno zasledena. Pričeli so s pripravo lesenih konstrukcij za most čez Kokro v Kranju. Dokončali in opremili so ostrišče za pekarno v Rušah, izdelali nove barake za gradbišče Kranj in postavili ostrišče montažnega bloka v Šiški. Trenutno imajo probleme glede nabave hlodovine in to zaradi nerednih zdrg, ki hlodovino dobavljajo, in pričakovane porasta cen hlodovine in drugih lesnih izdelkov.

■ **Jesenice** — Na zadnji seji sindikalnega odbora so razpravljali o decentralizaciji delavskega samoupravljanja in prenosov nekaterih kompetenc na obratne delavske svete. Pravijo, da decentralizacija delavskega samoupravljanja terja še večjo budnost in odgovornost do varovanja inventarja in sredstev na gradbiščih. Po vseh ekonomskih enotah bodo v smislu reorganizacije izvolili sindikalne pododbore. Prav tako so pričeli s temeljitimi pripravami za občni zbor.

■ **Maribor** — Po bilančnih podatkih je gradbeno vodstvo Maribor uspešno zaključilo poslovanje za preteklo leto. Tako izkazuje bilanca, da je znašala celotna realizacija milijardo 687 milijonov dinarjev.

— Občutno prihaja do izraza pomanjkanje stavbovodij, če primerjamo, da je v lanskem letu 9 stavbovodij vodilo delo pri 43 investitorjih. Tako je odpadlo na enega stavbovodio 187 milijonov dinarjev realizacije, kar je brez dvoma pretirano.

— Na sektorju Ormož so pričeli z delom. Predvsem so v zimski dobi, ko je bila Drava nizka, izkopali okrog 6.000 m³ materiala. Delo je zelo ovirala zaledenost proda, saj so morali ledene plasti razbijati z razstrelivom.

■ **Zalec** — Gradnja v Zalec je še vedno v zastoju zaradi pomanjkanja projektov. V Velenju pa so končali dela na stolpnici, dva stanovanjska bloka po 56 stanovanj pa sta dograjena do tretje faze.

■ **Sentjur** — V Sentjurju nadaljujejo za podjetje »Alpos« z izkopom gradbene jame in betoniranjem temeljev. Delo je oteženo zaradi ilovnatga terena.

■ **Celje** — 20. februarja 1961 se je Celjsko gradbeno vodstvo preselilo v novi stanovanjski blok v ulico XIV. divizije. Otvoritev novih prostorov bodo proslavili skupno s praznikom dneva žena, to je 8. marca.

■ **Jesenice** — Z deli na podvozu nadaljujejo. 1. marca pa so pričeli z delom na severnem priključku. Usposobili bodo tudi cesto I. reda tako, da bo prevozna v eno smer že z prvim majem. Hala žične valjarne 1. faze je v glavnem obzidana in zasteklena.

■ **Bled** — Dela v notranosti zgradbe hotela »Sloboda« na Bledu dobro napredujejo. Največje težave imajo zaradi večkratnega spreminjanja elektroinstalacijskih del. 20. februarja, pa so ponovno pričeli z delom na gradnji mosta v Soteski.

■ **Ravne** — V Črni so končali z delom na hotelu »Crnac«.

Ob koncu februarja je bil sklican sestanek vseh študentov našega podjetja. Kljub nezadovoljivi udeležbi (saj se je od 60 študentov, udeležilo sestanka le 36) je sestanek dosegel svoj namen. Študenti naj bi povedali svoja mnenja in želje in vzpostavili stik s podjetjem.

Uvodoma je tovariš Cepuš na kratko obrazložil uspehe podjetja in kje se nahajajo naše edince in gradbišča, nakar so udeleženci v pogovoru izrazili svoje želje. Študenti so nakazovali potrebo po zvišanju štipendije in utemeljevali, da so stroški šolanja, prehrane itd., že dalj časa mnogo višji od štipendije. Predlog so sklenili predložiti v obravnavo Upravnemu odboru.

Nato so razpravljali o uspehih v šoli in se pogovorili v zadevi počitniške prakse. Želja mnogih je bila, da bi med prakso in ko nastopijo službo, ostali v Ljubljani. Tega vsem prav gotovo ne bo mogoče ugoditi.

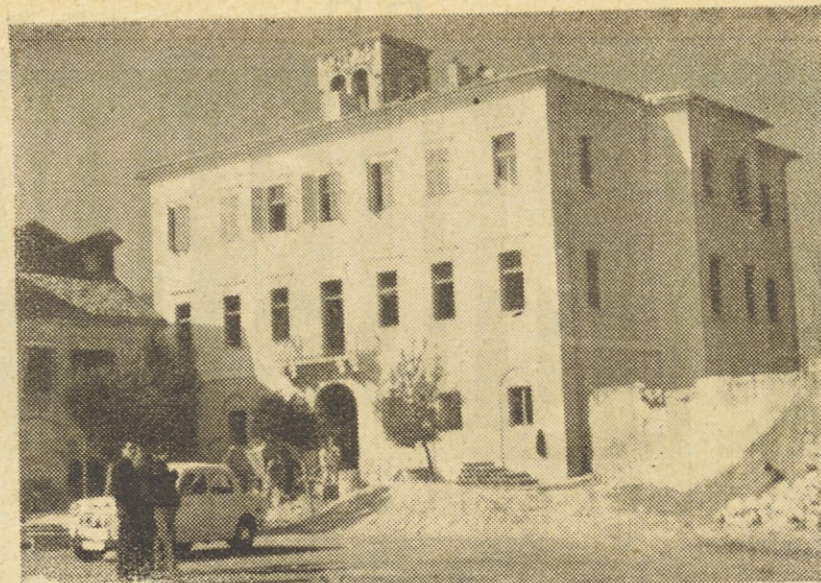
V drugem delu sestanka pa so ugotovili, da so študenti vse pre malo povezani s podjetjem in da premalo vedo o notranji ureditvi in problemih podjetja. Se pred nastopom službe naj bi bili bodoči člani kolektiva seznanjeni s pod-

jetjem in z nalogami, ki jih čakajo. Veliko pozitivno vlogo bi pri tem lahko odigral »Gradisov vestnik«, zato so predlagali, da bi časopis pošiljali vsem študentom.

Ob koncu sestanka so udeleženci izpolnili še posebno anketo, s katero bomo izvedeli, v kakšnih razmerah študirajo, kaj delajo v prostem času in kaj si želijo bodoči člani kolektiva. Strokovnjak Zavoda za produktivnost dela v Ljubljani tov. profesor Možina pa je ob zaključku še testiral nekatere študente.

Zelimo, da bi se tako večkrat pogovorili!

Miro Langerhole, študent

Dela na počitniškem domu v Poreču se bližajo kraju. »Evo dokaza«

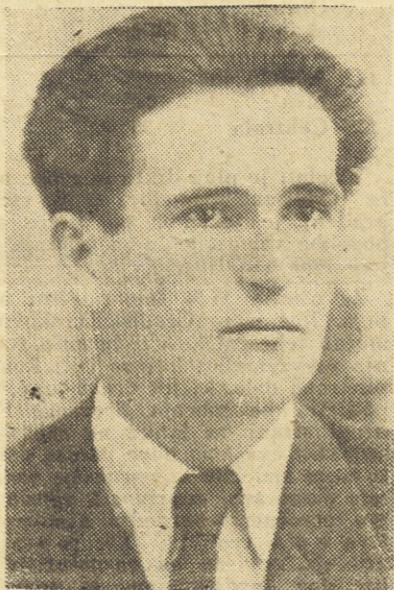
Izkoriščanje teške mehanizacije

V času od 4. januarja do 20. januarja 1961

Stev. strojev	Naziv stroja	Plan. ur	Efekt. ur	% izkor.	Zarač. ur	% amort.	Maks. št. ur	Stroji izven obrata
15	buldozer	1.332	208	15	219	16	—	10
2	nakladač	184	49	26	58	36	—	1
3	skreper	213	—	—	—	—	—	3
5	bager	460	445	96	529	115	—	—
13	dumper	1.196	398	33	447	37	—	9
3	valjar	240	—	—	—	—	—	3
7	kompresor	436	229	52	294	67	—	3
13	žerjav	1.560	808	51	928	59	—	4
1	viličar	66	47	71	50	75	—	—
62	Skupaj:	5.687	2.184	38	2.525	44	—	33

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Albin Mavsar petdesetletnik

Tov. Mavsar Albin, gradbeni delovodja je praznoval 26. febr. svoj življenjski jubilej.

Rodil se je leta 1911. na Logu pri Ljubljani. Že kot zidarski vajenec, kot zidar in pozneje kot gradbeni delovodja je okusil tegobe gradbenega delavca pred vojno.

Pri podjetju »Gradis« se je zaposlil kot gradbeni delovodja 1. III. 1946 na gradbišču Vrhnika. Pozneje je bil premeščen na gradbišče Ljubljana, Ravne na Koroškem, Jesenice, Grosuplje od 1. VII. 1955 dalje pa se nahaja na gradbenem vodstvu Ljubljana.

Tov. Mavsarju ob njegovem jubileju čestitamo in mu želimo, da bi še mnogo let delal med nami.

V prvem obračunskem mesecu smo dosegli le 38% plana obratovnih ur, finančni efekt pa 44%. To je povsem razumljivo, ker je pač mrtva doba za gradbeno dejavnost.

Izven obratovanja je bilo 33 strojev, od teh: 10 buldozerjev, 1 nakladač, 3 skreperji, 9 dumperjev, 3 valjarji, 3 kompresorji in 4 žerjavi. Večina teh strojev je v popravilu, ali pa čaka na popravilo, del jih je že popravljenih in čakajo na predispozicijo.

četku sezone, bomo rabili največ nakladalnih strojev. Zato že sedaj ugotavljamo, da nam primanjkuje nakladačev in bagrov.

Za buldozerje se precej zanimajo tuji koristniki. V kolikor bodo pri nas na razpolago, jih bomo vsekako posodili, ker bi bilo nesmiselno, da bi dober stroj ne obratoval.

Vedno bolj se kaže potreba po obratovanju posameznih strojev v dveh izmenah. S tem v zvezi pa je vprašanje strojnikov, katerih nimamo niti za enojno zasedbo vseh strojev teške mehanizacije. To pa zato, ker nimamo možnosti utrditi stanovanja, Marsikateri strojniki je morala CO — četudi s težavo odkloniti, ker je bilo vmes vprašanje stanovanja. Vprašanje je sicer pereče, toda najvažnejše — če hočemo pravilno izkoriščati našo mehanizacijo.

V prejšnji številki našega Vestnika je med drugim tudi omenjeno, da so veljavne s 1. I. 1961 nove urne najemnine za vse stroje teške mehanizacije. Znano je, da bo z veljavnostjo od 1. I. t. l. amortizacija in obresti na sedanjo vrednost nekoliko zvišana. Ker ob sestavi in izračunu novih urnih najemnin ni bilo še točnih navodil glede spremembe procenta amortizacije in obresti — smo sicer nekoliko znanih podatkov upoštevali, pravilne najemnine pa bodo izračunane, bržko dobimo dokončna navodila. Zato je smatrati sedanje urne najemni-

ne kot neko akontacijo, ki bo z novimi instrumenti točnejša — in šele tedaj se bo lahko izvršil dokončni obračun.

A. Vovk

PLAN za leto 1961

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pri sestavi našega plana za leto 1961 smo upoštevali tiste gradnje, za katere so sklenjene pogodbe in se že delajo, t. j. 67%. Od drugih predvidenih smo pa upoštevali tista, ki so najbolj verjetna, zaradi katerih smo z investitorji že v pogajanjih ali že izdelujemo zanje projekte.

Če tako sestavljen plan razdelimo po vrsti gradenj, dobimo tole sliko: Plan delovne sile je glede na plan in podatke iz leta 1959 in 1960 postavljen na 5300 ljudi. Po sestavi so potrebe po delovni sili tele:

	Leto 1961
1. Delavci	4428
visoko kvalificirani	332
kvalificirani	1550
polkvalificirani	950
nekvalificirani	1596
2. Uslužbenci	532
visoko strokovni	66
srednje strokovni	317
nižje strokovni	149
skupaj 1 + 2	4960
3. Vajenci:	340
»Gradis« skupaj	5300

Iz statističnih podatkov je razvidno, da je posebno tehničnega kadra v operativi dokaj malo in bo potrebno skrajnih naporov, da bomo postavljeni plan mogli uresničiti.

ing. Sever

Botolinu Jožetu v slovo!

Ne moremo verjeti, da ni minulo niti mesec dni, ko si še bil med nami v pisarni, ko si še delal s svojimi tovariši in sodelavci tako, kakor si delal polnih 15 let v našem podjetju. Ko je začelo naše podjetje graditi tovarno aluminija v Kidričevem, si bil med prvimi in ostal si zvest podjetju in svojim sodelavcem do zadnjega dne.

V tvoji delavnosti ti je bilo vedno in povsod vodilo, da ne samo, kar je dolžnost, »kar more, to mož je storiti dolžan«. Zato nisi poznal

delovnega časa, zato si prebedel toliko moči pri delu, zato je morda tudi tu zrasla ena izmed kali tvoje neozdravljive bolezni in tvoje mnogo prerane smrti.

Nikakor nisi imel časa za zdravljenje. Vedno si odlašal, ker si še videl pred seboj nakopičenega dela, ker si smatral, da ga moraš še prej izvršiti. Le takorekoč s silo so te morali tvoji tovariši in sodelavci pripraviti, da iščeš zatočišča v bolnišnici. Žal nisi našel zdravja, ki bi te privedlo zopet v našo sredo. Že pri koncu svojih moči si nam obetal, da se boš skoro vrnil in namesto, da odhajamo s teboj skupno z dela, kakor že toliko let, smo te morali spremljati na zadnji poti.

Tvoje delovno mesto ostaja prazno, težko te bomo pogrešali, toda še težje te bodo pogrešali tvoji nepreskrbljeni otroci in tvoja zakonska družina. Vemo, da ti je bila prva skrb družina, vemo, da te tvoji nepreskrbljeni otroci še rabijo kot skrbnega očeta, vemo, da bi tvoja zakonska družina najbolj sedaj rabila v tebi oporo, toda neizprosna usoda je zasekala rane tam, kjer bodo najbolj skeleče.

Kruta smrt nam je iztrgala iz kroga družine skrbnega očeta in moža, iz vrst našega kolektiva pa zavestnega tovariša in sodelavca. Naj nam bo vsem, predvsem pa tvoji družini v tolažbo, ker je bil tvoj značaj tako svetel, da ne zapuščaš za seboj samo tovariše in sodelavce, temveč same iskrene prijatelje.

Skupina članov našega kolektiva na Avali

Sindikalna podružnica gradbenega vodstva Maribor spada med naše najboljše podružnice. Na sliki skupina sindikalnih poverjenikov iz raznih delovišč in ekonomskih enot

Ne moremo se odreči svojim pravicam

Že več kot pol stoletja je minilo, odkar se je sestala II. mednarodna socialistična ženska konferenca, ki je obravnavala vprašanja varstva mater in otrok, vprašanje boja za žensko volilno pravico, predvsem pa boja za mir, kar je izrazila še s posebno resolucijo, v kateri se je glede boja proti vojni pridružila prejšnjim mednarodnim kongresom II. internacionale v Londonu, Stuttgartu in Parizu. Socialistični ženski dan, kot so ga takrat imenovali, je praznovalo pred 50 leti že pet držav. Pozneje se je ta dan imenoval Mednarodni ženski dan, dan prebujenih in prebujajočih se žensk, ki so se že začele zavedati, da gre za socializem, da gre zanje in polagoma so začele stopati v veliko razredno vojsko zavednega in bojevitega mednarodnega proletariata. Ta praznik mednarodnega ženskega gibanja ni imel nikoli nič skupnega s solzavimi in hinavskimi materskimi dnevi meščanske družbe zato, ker se je rodil pod socialističnim praporom in kasneje prešel od nov, resničen revolucionarni prapor.

Jugoslavija je ena izmed tistih držav, v kateri so napredne sile delavskega gibanja sprejele 8. marec — mednarodni borbeni dan žena — za svoj politični praznik z zavestjo, da je rešitev ženskega vprašanja sestavni del boja za socialno osvoboditev proletariata in da morajo v tem boju sodelovati tudi ženske same.

Med drugo svetovno vojno so naše žene v mednarodnem osvobodilnem boju doprinesle znaten delež k osvoboditvi naše dežele. Po vojni

pa se je aktivnost žena v gospodarstvu v družbenem upravljanju, v ljudski oblasti, v političnem in kulturnem življenju: z dneva v dan večala.

Toda, če se ozremo le na aktivnost žena v našem kolektivu, so rezultati zelo porazni. Od 525 zaposlenih žena v našem kolektivu, kar predstavlja glede na panogo dejavnosti visoko številko, je včlanjenih v Zvezo komunistov komaj 7%. V družbenem upravljanju se žene skoraj ne udeležujejo. V centralnem delavskem svetu ni zastopana nobena žena. V obratnih delavskih svetih pa se le tu in tam najde kakšna. V izvršnih odborih sindikalnih podružnic tudi ni drugače.

Nujno pa se moramo vprašati, če so tega krive res samo žene. Nazadnjaška gledanja in nezaupljivost pogosto onemogočajo pravi razvoj in uveljavljanje naših žena v družbeno političnih organih. Delna ovira za aktivno udeleževanje žena je tudi pomanjkanje potrebnih ustanov, ki naj ženi olajšajo delo v družini in ji omogočijo več prostega časa, da bi se čutila bolj polnovredna proizvajalka in hkrati mati. Žene bi morale postati enakopravni partnerji z moškimi, nosilke industrijske revolucije in tvorke vedno večjih proizvodnih sil. Socializem se ne more odreči polovici prebivalstva in pustiti žene pri primitivnih oblikah podrejene zasebne proizvodnje v gospodinjstvu.

Mila

Hydrocentralna Savica, delo naših rok

ŠE K ČLANKU: »ZASEBNA LASTNINA ALI KAJ«

Denarja je premalo - za to gre!

Nepozabljeni

*Sinovi slovenski,
kam ste odšli?*

*V ogenj peklenski,
za srečo ljudi.*

*Za zemljo slovensko
preleteli ste kri,
pustili ste mater,
ki z nami živi.*

*A ona v svobodi
reže nam kruh,
v mislih jo vedno
spremlja vaš duh.*

*Mati slovenska
otri si solze,
duh padlih sinov
naj ti greje srce*

To je doživeta pesem našega delavca, ki se ukvarja s pozitno. Pesem je vsakokrat za pohvalo. Lahko bi nastala ljudska pesem. Le tako naprej.

Dovolite, da dam k članku »Zasebna lastnina ali kaj« nekaj svojih misli.

Tovariš Zvonarek je opisal občutljiv primer razdeljevanja blaga. Kako je s takšnim razdeljevanjem, bi vam lahko navedel nič koliko primerov. Mislim, da pri tem razdeljevanju ni bilo nobene samovolje, še manj pa birokratskega postopka odbora. Ena sama zadeva je, ki povzroča tako imenovano nepravilno razdeljevanje — to je denar. Ta je nujno potreben za take nabave, treba ga je pa veliko, ki ga pa nobena BVP nima. Če bi BVP v Medvodah imela dovolj denarja, bi prav gotovo nabavila toliko blaga, da bi bili vsi člani zadovoljni. Zato je nabavila le nekaj metrov kamgarna — najbrž po prednoročilu — in ne le nekaterim članom iz pisarne in okrog nje.

Vzemimo za primer, da bi 50 članov naročilo po tri metre blaga za vsakega člana, kar bi zneslo 150 metrov in bi vse skupaj stalo 600.000 dinarjev. Toliko denarja pa nima nobena BVP. Blagajne pa nimamo za nabave! Dobava blaga članom je prav tako posojilo, kakor če drugi vzame denar na posojilo. Po tem

mnenju pa bi moralo tudi denarna posojila odobravati vse članstvo, kar bi bilo včasih tudi prav, da se izognemo očitkom. Mislim, da je napačno pripisovati odboru ali članom, ki so prizadeti, amoralnost in podobne stvari.

Isto se dogaja pri razdeljevanju drugih predmetov. Misliš, da si zadovoljil vse, pa se brž kdo oglasi: »Ničesar nisem dobil in sploh nikoli ničesar ne dobim!« V začetku svojega članka piše tov. Zvonarek, da nezadovoljstev nikdar ne manjka, mislim pa, da ni prav pobirati prispevkov od vseh. Ne moremo nekoga siliti v članstvo BVP, če tega ne želi. Namen BVP pa ni, da bi vložili denar obrestovala in da bi morali njeni člani plačevati obresti od posojil. Poleg tega pa bi tako delo terjalo veliko opravka pa

še za redno delo ne dobiš ljudi. Res, še marsikaj je moč v BVP storiti v korist članstva, toda za to so potrebna sredstva in delo, kateremu pa se vsak le prerad odmakne. BVP naj pomaga čimbolj v okviru pravih. To pa lahko dela le, če ima dovolj sredstev. To pa so brezobrestni deleži, članarina in darila.

Posamezniki pravijo, da ne potrebujejo BVP. Toda le malo je takih članov, ki prej ali slej ne bi potrebovali njene pomoči. Vsekakor pa so prav gotovo deležni korist, ki jih nudi BVP. Pozdravljam pa misli tovariša iz Zaloga, ki je napisal še nekaj misli ob članku. Prav bi pa bilo, ko bi se tudi zastopniki BVP vsega našega podjetja kdaj zbrali.

Vinko Požar

„Tarifno postavko imam nadaljnja izobrazba mi ni več potrebna“

Tovarišica N. N. je končala 7 razredov osnovne šole. Z vztrajnostjo in pridnostjo je dosegla delovno mesto srednjega strokovnega uslužbenca. Ko je nedavno prejela odločbo o višini nove tarifne postavke — akontacije, se je nasmejala in dejala: »No, sedaj sem cilj dosegla, nadaljnja izobrazba mi ni več potrebna.«

Kaj mislite, ali je mišljenje tov. N. N. pravilno?

Mislím da ne. Ljudje nenehno spreminjajo proizvodna sredstva. S tem se spreminjajo tudi produktivni odnosi, nagrajevanje itd. Vse skupaj pa zopet zahteva vedno več strokovnega in splošnega znanja. Če pogledamo osnovno izobrazbo in delovne knjižice naših delavcev in uslužbencev, lahko ugotovimo, da pri nekaterih raven splošne kot strokovne izobrazbe ni v skladu z bodočim razvojem podjetja. Po drugi strani pa prihaja v podjetje vedno več mlajših delavcev in uslužbencev, z drugačnimi pogledi na proizvodnjo, s končanimi šolami itd. S tem pa ne mislim zapostavljati starejših uslužbencev, ki so takorekoč najlepša leta prebili v podjetju, saj je bilo v času planskega gospodarjenja treba delati tudi po 12 ur in še več na dan. Po nekaterih oddelkih se to še danes ponavlja in skoraj bi rekel, da res ni časa za izobraževanje. Nekateri izmed njih ne najdejo niti časa, da bi prebrali dnevne časopise, kaj šele, da bi se

gali po novi strokovni literaturi in bili na tekočem z novimi dosežki v gospodarskem in družbenem življenju.

Da, če ne bi šel razvoj sam po sebi dalje, bi to zadostovalo. Toda naloge pred nami so velike in zahtevne vedno večje. Zato moramo vzporedno korakati tudi mi. Če ne bomo usposobili subjektivnih faktorjev, da bodo sposobni obvladati vse tehnične, organizacijske in upravne naloge, nas bo čas prehitel. Isto velja tudi za vse druge. Moramo ustvariti pogoje tudi za izobrazbo višjega strokovnega kadra, za specializacijo delavcev-strokovnjakov za posamezna delovna mesta. Specializirani kader mora točno poznati posamezne tehnološke faze dela.

Danes je izobraževanje še bolj potrebno, ko hkrati govorimo o decentralizaciji delavskega samoupravljanja in nekaterih služb. Če bodo kolektivi sami razpravljali o delitvi dohodka, socialnih službah, skrbi za ljudi o zdravstveni in preventivni zaščiti itd., je vsem potrebna čimvečja razgledanost in delo na osnovi določenih metod in zakonitih predpisov.

Vse to si bomo pridobili samo z nenehnim izobraževanjem, kajti boljše življenjske pogoje, uspehe in avtoriteto si bomo ustvarili le v strokovnem znanju in v pravih odnosih do nadrejenih in podrejenih.

C.

Strojniki, stroji, stanovanja

Zadostuje nam kratek sprehod po Centralnih obratih in ugotovili bomo, da vsi gradbeni stroji niso v celoti izkoriščeni.

Znano je, da je izkoriščanje mehanizacije bistvenega pomena za celotno podjetje. Še pomembnejše pa bo postalo to vprašanje, ko bodo znani novi zakonski predpisi in obveznosti. Podjetje bo plačevalo precejšnje dajatve od osnovnih sredstev, zato bo nujno vsa mehanizacijo v celoti in čimbolj izkoriščati.

In zakaj tega ne napravimo?

Vprašanje je zelo enostavno, težak pa je odgovor. Stanovanja, s tem je takorekoč povedano vse.

Delavski svet Centralnih obratov je to vprašanje analiziral kot posebno točko dnevnega reda in ugotovil, da bi samo za dopolnitev delovnih mest, ki niso zasedena na strojih težke mehanizacije potrebovali še 17 strojnikov, t. j. 17 ležišč, za nove stroje pa še 10 strojnikov, t. j. 10 ležišč. Če bi pa hoteli delati v zmenah, kar bi bilo nujno potrebno, pa bi potrebovali še nadaljnjih 30 strojnikov. Isto velja za strojnike lahke mehanizacije. Res, da imajo Centralni obrati v naših samskih domovih zasedenih 119 ležišč, je pa to z ozirom na nujno potrebo dosti premalo. Kot gradbeniki bomo morali gledati tudi na ta problem, kajti drugače ne bomo mogli strojev tako zaposliti, kot bi to bilo potrebno. Če bomo družbi plačevali samo dajatve, stroji pa bodo neizkoriščeni — bomo imeli dvakratno škodo.

Center za izobrazbo v podjetju, ob pomoči Biroja za gradbeništvo, bo v treh mesecih izobrazil okrog 56 strojnikov, katere bo treba dati na razpolago Centralnim obratom in jim nuditi primerna stanovanja drugače bo ves naš trud zaman.

Poleg potreb za samska ležišča bi v Centralnih obratih potrebovali za rešitev najnujnejših družinskih problemov vsaj 15 enosobnih stanovanj. Upoštevati je, da je večina članov pri podjetju že 10 do 15 let in skoraj vsi želijo vsaj preko stanovanjske zadruge v podjetju dobiti stanovanje. Zal pa iniciativni odbor že skoraj leto dni počiva in tudi podjetje še ni dodelilo potrebnih sredstev, ki so v ta namen že na razpolago.

Res, da za gradnjo stanovanj ni na razpolago dovolj sredstev, toda enkrat bo treba začeti tudi z zadržano gradnjo.

L. C.

Pogled na novo Šiško, kjer je vzidat tudi naš trud

Da ne bo prepozno!

V podjetju je bil že v l. 1957 organiziran referat za higiensko-tehnično varstvo pri delu, ker se je v praksi pokazalo, da je treba nekaj ukreniti glede na naraščanje nesreč, in to po številu in po težini poškodb. Referat je takoj začel z delom. Navezal je stike z inšpektorati dela, takratnim Zavodom za organizacijo dela in varnosti pri delu ter Zavodom za socialno zavarovanje v Ljubljani, ki je bil eden od najbolj prizadevnih na tem polju. Hkrati pa je pričel akcijo na samem terenu.

Ze leta 1957 je organiziral tečaje, katerih se je udeležilo po nekaj članov vodstvenega kadra kolektiva vsake edince. Na tečajih so se seznanili z obstoječimi predpisi o zaščiti in metodami vzgoje, da bi izboljšali higiensko tehnično zaščito in zmanjšali števila nesreč pri delu. Nekaj članov kolektiva, po večini člani samoupravnih organov in sindikalni funkcionarji pa se je udeležilo tečajev tudi drugod.

S to prakso smo nadaljevali tudi v naslednjih letih. Poleg teh tečajev pa smo od l. 1958 dalje prirejali posebne tečaje o varnosti za električarje. V program tečajev, ki jih prireja Center za izobraževanje v podjetju za določena delovna mesta in strojnike se je vključil tudi predmet higiensko tehnično varstvo pri delu.

V l. 1960 pa so bila organizirana posebna predavanja za tehnično osebje, ki je zaposleno na delovnem mestu stavbovode, nima pa še pooblastila za odgovornega vodja gradbenih del. Vse te so nato poklicali k izpitu o predpisih higiensko tehničnega varstva. Uspeh je bil zadovoljiv.

V tednu varnosti leta 1960 so bila na vseh gradbiščih organizirana predavanja in predvajali so filme o varnosti pri delu in o higieni. Poleg članov kolektiva so pri tej akciji sodelovali kot predavatelji inšpektorji republiškega inšpektorata dela in Zavoda za zdravstveno in tehnično varnost Slovenije. Predavanja se je udeležil ves tehnični in vodstveni kader ter člani delavskih svetov in sindikalni funkcionarji.

V oktobru pa je delavski svet podjetja sprejel predloženi pravilnik o službi higiensko tehničnega varstva v podjetju, ki je prvi te vrste v gradbeništvu v Sloveniji. Podjetje pa ne skrbi samo za varstveno vzgojo članov svojega kolektiva. Odrejal je tudi znatna finančna sredstva za izboljšanje delovnih pogojev za urejevanje primernih naselij, prehrane, za gradnjo in vzdrževanje počitniških domov in podobno.

V dokaz samo nekaj podatkov porabljenih sredstev v l. 1960.:

	din
osebna zaščita	22.748.000
izboljšanje sanit. ureditev	6.764.000
oprema naselij	22.605.000
vzdrževanje naselij	20.700.000
urejanje menz	5.340.000
počitniški domovi	24.459.000
dotatna prehrana (ocenjeno)	20.000.000
skupaj	122.594.000

Gibanje nesreč pri delu

Leto	Zaposlenih	Nesreč	Ponesr. se je vsak	% bolovanja
1956	3827	660	6	0,98
1957	4298	753	6	0,81
1958	4756	950	5	0,89
1959	5309	988	5	0,81
1960	5129	768	7	0,77

Ti statistični podatki kažejo, da je pogostost nesreč in odstotek izostankov v letu 1960 manjši (ugodnejši) v primerjavi s prejšnjimi leti, vendar pa je bolovanje za eno nesrečo nekaj daljše kakor v letu 1959.

Dni bolovanja nt 1 nesrečo:

1960	1959	1958	1957	1956
13,33	11,48	11,59	12,01	14,57

V centralnih obratih se nadaljujejo tečaji za strojnike. Blizu se sezona in vsak stroj bo moral imeti dobrega strojnika

Nesreče so se v letu 1960 zgodile pri opravljanju naslednjih del:

delo	primerov
nakladanje, razkladanje in prekladanje opeke	17
postavljanje, prestavljanje in podiranje odrov	31
mešanje in prekladanje izdelava opažev za beton v delavnici	18
postavljanje opažev za beton in razopaževanje	5
prevoz materiala z jamperji	99
prevoz materiala s samokolnicami	38
	17

pri prenosu, prekladanju in čiščenju materiala 116
 pri premiku, popravilu, montaži in čiščenju strojev 51
 pri vožnji s tovornimi avtomobili, zapiranjem vrat in stranic ter padci z avtomobilov 26
 pri hoji po deloviščih, pri čiščenju in pospravljanju pri prekladanju kamna pri rezanju, ravnanju in krivljenju železa 40
 pri izkopu zaradi nepokritih jaškov, jam in podobno zaradi slabega orodja 16
 padec z odra 12
 padec z lestve 7
 pri kopanju jam in vodnjakov pri delu na krožni žagi 2
 pri delu z lužnim kamnom in kislino 11
 pri hoji po delovnih podih in odrih 4
 pri dolbljenju s kompresorski-mi kladivi 9
 pri delu z žerjavi 4
 pri delu s stavbnim dvigalom pri delu s konzolnim dvigalom 8
 pri delu z vrtljem 2
 pri delu z vrtilnim strojem pri strojnem ometavanju z malto 1
 pri ročnem ometavanju z malto 17
 pri gašenju apna 7
 pri dolbljenju zidu, betona in podobno 21
 pri sekanju opeke z ročnim kladivom 4
 pri ročnem dviganju materiala 6
 pri delu s smolo 4
 pri betoniranju 6
 pri hoji po stopnicah 6
 pri varenju 3
 pri prekrivanju streh in prenosu salonit, plošč zaradi porušitve odra pri prevozu med delovnim časom 4
 pri delu v menzah 8
 pri prevozu materiala z vagoneti 4
 pri prevozu s konjsko vrego pri delu z demperji 4
 pri delu v gramoznici (zasutje) 1

Manjše število nesreč pa se je zgodilo pri naslednjih delih: strojnem mešanju betona, popraviljanju orodja, postavljanja podbojev in vrat, prestavljanju maltark po odrih in delovnih podih, montiranju gum, zabijanju zagat, sten, previjanju električnega kabla, krivljenju pločevine, rezanju papirja, oblanju desk, delu na stružnici in tračni žagi, dviganju s škripcem, napenjanju žice in podobno.

Dve nesreči sta bili lani smrtni. Čeravno sta bili ti nesreči pri delu, jih ni mogoče smatrati kot posledica nezadostnih ali pomanjkljivih ukrepov higiensko tehničnega varstva. Obe nesreči sta nastali zaradi nepredvidnosti ponesrečenecv samih, oziroma zaradi nepravilnega ocenjevanja nevarnosti. Prva se je zgodila pri prehodu

Tu-ti taka »fizkultura« med odmorom ne škodi

železniških tirov na železniški postaji, kjer je prehod prepovedan. Vlak ga je povozil, ko se je hotel umakniti drugemu vlaku, ki je privozil z druge smeri.

Druga nesreča pa se je zgodila v mehanizirani gramoznici, kjer kopljemo gramoz strojno z žičnim skreperjem do večjih globin. Zaradi takega načina izkopa in slabo posipiljivega materiala nastajajo ob izkopanem jarku stene visoke tudi do 8 m in več. Stene potem rušijo na več načinov. V tej gramoznici so jih ponavadi rušili z močnimi vodnimi curki, kar je bilo predvideno tudi tokrat. Čas, da pripeljejo črpalko, je bil določen za deset uro.

Ponesrečenemu skreperistu se je zdelo predolgo čakati do te ure in se je odločil, da bo sam sprožil steno. Vzel je železen drog in pričel prožiti. Ko je sunil v steno, se je gnota gramoz utrgala in skreperista pokopala pod seboj. Ker ni bilo očividca, da bi mu takoj priskočil na pomoč, se ne da točno ugotoviti, koliko časa je bil ponesrečeni zasut. Ko so ga odkopali, se ga ni dalo več obuditi k življenju.

Nesreče na poti:

Nesreče na poti je bilo 36, in sicer: na poti na delo 22, na poti z dela 14.

Posledice teh nesreč:

14 poškodb nog, od tega 2 zvitja in 5 zlomov, 7 poškodb rok, od tega 1 zlom, 5 poškodb glave, 1 zlom ključnice, 3 poškodbe prsnega koša in reber, v 6 primerih pa je imel ponesrečeni več različnih poškodb.

Zdravstveno stanje zaposlenih:

Zdravstveno stanje kolektiva ni zadovoljivo, ker so izostanki bolovanja porasli v primerjavi z letom 1959.

Dnevi bolovanja zaradi bolezni na zaposlenega v podjetju:

1960	1959	1958	1957	1956
14,08	13,11	11,37	14,02	15,05

Iz poročil »število obolenj« po vrstah bolezni, ki jih edince pošiljajo šefu za varnost pri delu je razvidno, da so na prvem mestu vzroki obolenj prehladi. Je pa tudi več vrst bolezni, ki ne morejo imeti pri taki skrbi za zaščito, prehrano in stanovanje izvora v zvezi z delom.

Res je, da kaže iskati vzroke v preveliki fluktuaciji zaposlenih, vendar pravih vzrokov tega še nismo ugotovili.

Zato menimo, da bi morali glede na pokazano zdravstveno stanje čimprej pritegniti k stalnemu sodelovanju izkušenega zdravstvenega delavca — zdravnika ali pa pristopiti k organizaciji večje obratne ambulante, katere osebje bi vršilo preventivo v podjetju.

Zmanjšanje dohodka podjetja zaradi bolovanja:

(Vrednost delovnega dne 7.024 din)

Bolovanje zaradi nesreč 10.240 dni	71.925.760 din
Bolovanje zaradi bolezni 72.225 dni	507.508.400 din
Skupaj	579.234.160 din

Iz navedenih statističnih podatkov je razvidno, da je v primerjavi z letom 1959 skoraj pri istem stanju zaposlenih v letu 1960 220 nesreč pri delu manj in da se je odstotek izostankov zaradi bolezni zmanjšal od 0,81 na 0,77. To je dokaz, da se je z vztrajnim delom in organizirano službo varstva pri delu kljub težkim delovnim pogojem v gradbeništvu doseglo uspehe, ki jih ni prezreti.

Samo trikrat sem napisal »zakaj«, vendar je zadeva, o kateri bi se danes rad z vami pogovoril, sestavljena iz tisoč takih. Ljudje smo že tako ustvarjeni, da smo radovedni, pa tale naš »zakaj« ne izvira iz radovednosti, temveč iz nekega očitka. Povezan je z dinarjem, kajti dinarji sestavljajo med drugim tudi naš zaslužek. Sedaj smo že bliže vzroku. Zakaj imam jaz manjšo plačo, manjšo od tovariša N. N. Pogovorimo se torej!

— Tovariš N. N. je dobil dinar večjo plačo na uro. Zakaj?

— Ali nima N. N. več šolske izobrazbe?

— Nima! Isto delo opravlja.

ZAKAJ? ZAKAJ? ZAKAJ? ZAKAJ?

— Zares? Kaj pa, če j edelo tovariša N. N. bolj intenzivno?

— Ali boljše?

— Oba enako delava. Čisto enako. Zakaj ima večjo plačo.

Ce smo poslušali ta dvogovor, smo opazili samo stavek: oba enako delava in zakaj. Ze to nam pove, da gre pri tem za drobec trme. Kako radi se primerjamo! Prepričani smo, da delamo prav tako kot drugi okoli nas ali še bolje in da se nam pri plači dela grozovita krivica. Pomislite dinar več je dobil na uro!

Takoj moram povedati, da sem si sam izmislil dinar razlike. Kajti dinar je že nekaj in dinarji vsega meseca skupaj predstavljajo kar čeden denar, nujen za življenje. Toda to, da je dinar nujen za življenje, še ne opravičuje krivice, ki jo tako povzročamo delovnemu tovarišu. Ali smo zares pomislili, da dela prav taliko in nič več? Kaj pa, če je njegov učinek — učinek!

— vendarle večji kakor naš? Ne, dobro premislimo, preden nekoga obdolžimo, da prejema večjo plačo — kot j zasluži. Saj s tem, da mu očitamo dinar, smo mu z drugimi besedami očitali tudi, kar sem pravkar napisal.

In da nadaljujem tam, kjer sem nehote prenehal: dinar razlike sem si sam izmislil, včasih pa smo taki, da bi nekomu očitali tudi deset par razlike. Samo zato,

ker ima več, pa bi po našem mnenju ne bil smel imeti. Torej? Torej smo priznali, da tu ne gre več za tisti dinar razlike, temveč za neke vrste čast: jaz, lepo vas prosim, jaz imam pa manj! Kaj takega!

Skrumni res nismo. Zato bo bolj držalo, da preneujemo lastno delo in da pravilno določena plača ne PODCENJUJE našega dela! V isti sapi naj pribijem tole: sami veste, da smo zamenjali že nekaj sistemov, po katerih smo določali tako zaslužke, kakor tudi presežke. Dobro poznate vrsto pojmov: akord, norma, točkovanje, po katerih smo prejeli plačo, presežek, premijo, dobiček itd. To se pravi: sistemi za določanje zaslužka

so se spreminjali in se še spreminjajo, zato zadnji čas več slišimo o plačah po učinku. Naše dejavnosti rastejo, podjetja se širijo, proizvodnja se veča in tudi ocenjevanje dela prerašča stare oblike. Potrebno je najti nov sistem, nov zato, da se še bolj približamo socialističnemu načelu, ki veli, da prejmeš plačilo po učinku.

Res je, da povzroča uravnavanje prejemkov po učinku obilico raznih težav. Potrebno je najti prave »instrumente«, kot temu pravimo, ki bodo z vso pravičnostjo določali delež posameznika, ki si v naši skupnosti prizadeva, da bi družno z vsemi državljanji prispeval k boljši bodočnosti.

Prav tu naj spomnim na tisti večni ZAKAJ. Danes vidimo le to, da ima ON nekaj več kot JAZ in da oba enako DELAVA. Da! Tako je danes. Kaj pa bomo dejali, ko bodo številke, izračuni, bilanca, ko bo to vse skupaj pokazalo, da je bilo NJEGOVO delo vendar več vredno kot moje?

Mislím, da tiči za tem grmom zajec. Čas je, da si moramo priznati, da je vendarle tako. Priznati si bomo morali, da smo bili nekoliko krivični. Ali pa celo zelo krivični. Kaj pa, če se bo izkazalo, da je ON napravil MANJ? —! Tovariš, s tistim dnem boš imel več plače. Jamčim! Potem bomo priznali, da je bila pomota. Pa ne verjamemo, da bo tako. Vendar ne izključujemo tudi te možnosti.

Nočem biti zloben niti ciničen. Toda vprašam vas, ali poznate koga, ki se je pritožil, da je dobil PREVEČ plače? Da bi stopil pred nas in rekel: »Tovariš, pravkar sem vrnil kuverto, ker sem dobil dinar več na uro kakor ti, in vendar vem, da bolj garaš kot jaz!« Ne, ne, ne, boste rekli, takega osla pa ni. Torej?

S tem pa sem prišel že predaleč. Hotel sem povedati le nekaj malega tovarišem, ki so krivični zgolj iz ZAVISTI! Kajti mnenja sem in trdim in bom trdil, da 999 od 1000 »zakajev« izvira od samo iz zavisti. Mislite, da ni res? Ampak zavist ne rodi uspeha. Nikoli! In to besedo bi končno morali črtati iz socialističnega slovarja.

Da ne bo majo razprava tako suhoparna, kot se morda komu zdi na pogled, bom o zavisti povedal še nekaj. Povedal bom, kar je že naš prijazen humorist Fran Milčinski. Takole je bilo:

Sel je kmetič vročega dne po cesti s polno cajno češanj. Sonce je pripekalo, ni se mu dalo, da bi prenašal polno cajno, pa je češnje stresel v jarek ob cesti. Na!

Ampak, si je rekel, ljudje bodo prišli tu mimo pa bodo pozobali moje češnje. MOJE češnje!

Premišljeval je in premišljeval, potlej pa je vse češnje krepko opljuval. Tako! Sedaj jih ne bodo DRUGI jedli!

Ko se je proti večeru kmetič vračal je bil hudo lačen. Pridel možak po cesti do SVOJIH češenj. Da, češnje so ležale v jarku, lepo v kopicah!

Obstal je kmetič, se zamislil. Lakota ga je grudila. Pa je počenil in začel jesti češnje in pri vsaki je rekel: »Ta ni opljuvana. Pa ta ni opljuvana.« In je na kraju nesel v usta še zadnjo pa zraven rekel: »Saj tudi ta ni opljuvana!«

Pa oprostite, če sem kaj preveč napisal o zavisti. Milčinskemu pa ni kaj oprostati. Presneto dobro je poznal ljudi.

Dinar v žepu

Vsi vemo, da uvene rast, kjer priroda ali človek ne poskrbita za ohranitev živiljenjskih sokov. Če govorimo o rasti drevesa, otroka ali podjetja, ima vsak svojega vrtnarja. Številke lahko zelo nazorno povedo, koliko se bo dvignila živiljenjska raven, odpovedo pa, če bi hoteli okviriti delo in hotenje človeka, ki edini lahko uresniči napovedi suhih števil. Tako lahko upravičeno trdimo, da so razen opreme naša osnovna sredstva tudi kadri; oni so tisti vrtnar, od katerega je v prvi vrsti odvisen uspeh, pa tudi neuspeh podjetja. Kaj sploh pomeni »kader« in v čem je bistvo njegovega vpliva na naše živiljenje — to bi hotel pojasniti spričo novega načina gospodarjenja.

Pri »Gradisu« se že čuti, da bo nov način delitve dohodka prinesel spremembe tudi v delovne odnose. Niti ni najbolj bistveno, da bodo proizvajalci — naši delavci po edinih odsejih sami odločali o svojih zaslužitvah. Da vsaka organizacijska enota bo imela svoj pravičnik za delitev osebnega dohodka, podjetje v celoti pa pravilnik za delitev dohodka. Ta novost bo pritegnila vedno več delavcev k soodločanju. Logično je, da hočem zase čim več denarja, če ga že nekdo deli. Tudi se bom potrudil da ga čimprej porabim, ker upam, da bom kmalu dobil še drugega.

Tako ali podobno smo gospodarili doslej in so nekateri porabili denar koristneje kot drugi. Nikdar pa ni nihče vsaj približno vedel, koliko ga bo lahko dobil. Seveda si nismo čisto sami izbirali takega načina delitve. V isti sapi naj povem, da tudi decentralizacija ne bo »braga rep izpulila«. Nekaj pa je. Za zdrav razum prinaša nova doba polno optimizma in hotenja služiti času, podjetju in svoji okolici kar najkoristneje. Doslej je bilo veliki večini kolektiva sicer omogočeno sprostiti pobudo, toda organizacija je bila taka, da bistveno nisi mogel vplivati na proces proizvodnje. Zdaj pa imam dinar v žepu jaz. Se več, vedno bolj mi je jasno, kako pride denar v moj žep. Kupim material, ga vgradim, to, kar naredim, prodam, potem pa računam. Plačam davek, odštejem denar, ki je potreben za skupne potrebe podjetja in to, kar mi ostane, je moje. Nihče mi ne bo dal več, pa tudi vzel ne. Ko pa je že moje, bom pa samo temeljito premislil, kaj bom kupil. Morda bo kdo vse zajedel ali zapil, toda dolgo ne bo vzdržal. Morda komu celo ne bo nič ostalo. Nič! Seveda, kdor ne bo hitro in dobro gradil in kdor ne bo dobro prodal, temu res ne bo nič ostalo. Skratka, zastoj je lahko ves trud delavcev, če tehnik ne zna ali ne zmore računati. Tudi bo malo uspešno prizadevanje EE, če naš vodilni tehnični kader dela ni dobro pripravil, tako organizacijsko kot finančno. Direktor, šef edince ali vodje EE mora s svojim delom brez posebnega fizičnega napora in v razmeroma kratkem času prispevati težke milijone k uspehu podjetja, more jih pa tudi zgubiti, medtem ko delavec tega skoraj ne zmore. Upoštevati je treba težo in odgovornost opravljenega dela v končnem finančnem učinku.

Kaj torej pomeni kader? Naši stari delavci, brigadirji, delovodje, tehniki — oni sestabljajo osnovne enote proizvodnje in prav oni lahko bistveno vplivajo na uspeh podjetja. Čimvečja je njihova odgovornost, toliko večji je vpliv na uspeh in zaslužke, ti pa končno regulirajo naše živiljenje.

Brezpogojno morajo delavski sveti, sindikalni odbor, s podružnicami in ZK zahtevati od tehničnega kadra največje prizadevanje pri delu. Napaka se lahko naredi, ne more se pa ponavljati, najmanj pa tedaj, če je vmes neprizadetost, da ne bi rekel lenoba. Tako, so nekatera gradbena podjetja, kot kaže, našla zelo uspešno merilo za nagrajevanje tega kadra. Stimulirala so ga skoraj izključno v odvisnosti od finančnega uspeha tako, da je gibljiv zaslužek pri obračunu ekonomskih enot zelo velik. Tako potem na primer v podjetju, ki uspešno gospodari, ne sme biti problem absolutna višina zaslužka direktorja, posebno pa še v našem podjetju, ki je po obsegu in organizacijskem sestavu neprimerljivo s katerim koli industrijskim podjetjem.

Zadnje čase je bilo pri nas precej negotovanj pri razdelitvi zaslužkov in nagrad. Ne glede na to ali so upravičena ali ne, nezadovoljstvo vedno zelo škoduje notranjim odnosom in učinku pri delu. Ne bi potrebovali ZK in sindikata, delavskih svetov in raznih komisij, če bi bilo resnično zadovoljstvo večine kolektiva tako težko dosegljivo. Od novega sistema pričakujemo boljši način delitve, s tem pa upamo, da bo manj nezadovoljstva. Če bomo v tem uspeli, potem bo decentralizacija veliko pripomogla k boljšim odnosom in k stabiliziranju naših kadrov.

Stane

Sklepi delavskega sveta z dne 16. II. 1961

1. Za overovatelja zapisnika sta izvoljena tov. Miro Zorž in Jože Kapelj.

2. Sprejme se poročilo predsednika delavskega sveta podjetja o delu delavskih svetov edinic za obdobje med V. in VI. zasedanjem delavskega sveta podjetja ter predsednika upravnega odbora podjetja o delu upravnega odbora v tem obdobju.

3. Odobri se poročilo centralne popisne komisije o poteku in uspehu inventure na dan 31. 12. 1960, in predlog upravnega odbora podjetja:

a) da se vrednost manjkajočih osnovnih sredstev iz preteklih let, knjižene v letu 1960, v breme odgovornih oseb v znesku din 252.654 izknjiži v breme rezervnega sklada podjetja.

b) da se za vrednost primanjkljajev pri osnovnih sredstvih v letu 1960, v skupni sedanji vrednosti 176.612 dinarjev

— obremenijo odgovorne osebe navedene v poročilu za 154.612
— izknjiži v breme rezervnega sklada podjetja 42.000

skupaj din 176.612

c) da se aktivirajo med osnovna sredstva ugotovljeni inventurni presežki v skupni osnovni vrednosti din 674.000 oziroma skupni sedanji vrednosti din 214.000.

č) da se za vrednost primanjkljajev pri sredstvih skupne porabe v letu 1960, v skupni sedanji vrednosti din 17.260 obremenijo odgovorne osebe.

d) da se za vrednost primanjkljajev pri obratnih sredstvih v letu 1960, ki znašajo:

— pri osnovni dejavnosti 3.779.258
— pri dejavnosti menz 45.521
— pri dejavnosti počitniških domov 88.580

skupaj: 3.913.359

1. obremenitev odgovorne osebe navedene v poročilu za 9.823

2. izknjiži v breme izrednih izdatkov

— pri osnovni dejavnosti 3.769.365
— pri dejavnosti menz 45.521
— pri dejavnosti počitniških domov 88.580

skupaj: 3.913.359

e) da se knjižijo v dobro izrednih dohodkov inventurni presežki pri obratnih sredstvih, ki znašajo:

— pri osnovni dejavnosti 5.038.455
— pri dejavnosti menz 24.621
— pri dejavnosti počitniških domov 28.884

skupaj: 5.092.010

f) da se odpišejo v breme izrednih izdatkov neizterljive terjatve do kupcev in razne druge terjatve po stanju na dan 31. 12. 1960, v skupni vrednosti 22.833.957, ki so razvidne iz poročila popisne komisije za popis terjatev in obveznosti podjetja.

4. Odobri se investicijski program za obnovo iz amortizacije v letu 1961., katerega predlaga komisija delavskega sveta podjetja za investicije.

Delavski svet podjetja naroča komisiji za investicije, da sestavi program nabave osnovnih sredstev iz sklada osnovnih sredstev s tem, da sredstva sklada osnovnih sredstev predstavljajo lastni delež pri najemanju posojila.

5. Odobri se predlog gradbenega vodstva Maribor za odpis zneska din 274.530 v breme fonda za riziko, ki predstavlja znižanje obračunske situacije po kolavdacijskemu za-

pisniku za stanovanjski blok podjetja Metalna iz Maribora.

6. Da bi se izognili nepotrebni administraciji, so edince podjetja v bodoče dolžne vse storitve, dobave in storjene usluge do zneska din 5.000 obračunati pred prevzemom blaga, odnosno storjene usluge proti gotovini na blagajni edince.

7. Vsem DUR se prepoveduje kreditiranje hrane konsumentom v kakršnikoli obliki.

Delavci, ki so začasno zaposleni na gradbišču (strojniki, šoferji, tuji obrtniki), so dolžni plačati hrano

— delavskim svetom edinic se prepusti možnost, da vključijo v obračun stranske obrate in ostale člane kolektiva,

— delitev na posameznika naj se izvrši po začasnem pravilniku o ekonomskih enotah, ali pa po sklepu delavskega sveta edince,

— zaradi evidenc ekonomskih enot se uvede centralna registracija ekonomskih enot v podjetju.

Navedena načela, veljavna tudi za leto 1960, je upoštevati pri redakciji sedanjega začasnega pravilnika o ekonomskih enotah.

12. Pristopi se v članstvo Republiške zbornice za industrijo, promet in gradbeništvo.

Za delegata na ustanovnem občnem zboru Republiške zbornice za industrijo, promet in gradbeništvo je izvoljen direktor podjetja tov. ing. Hugo Keržan.

13. Odobri se predlog komisije za razhodovanje osnovnih sredstev za razhodovanje oziroma dotrajanih osnovnih sredstev v skupni osnovni vrednosti 23.796.244 dinarjev, oziroma sedanji vrednosti 400.053 din po priloženem seznamu.

znaša din 29.634.654, sedanja pa din 9.859.242.

15. V komisijo delavskega sveta podjetja za razhodovanje strojev se imenujejo: Torkar Leopold iz UCO Ljubljana, Zupan Janez iz UCO Ljubljana, Cerkovnik ing. Rudi iz centrale podjetja in mojster dotične delavnice, ki stroje razhoduje.

16. Predlog UCO Ljubljane, za dodelitev samskega doma v upravljanje in uporabo, se zavrne.

Da se reši vprašanje razdelitve kapacitet samskih ležišč v ljubljanskem bazenu, se imenuje komisija, katero sestavljajo: ing. Peteln Alfred, ing. Mesarič Stefan, ing. Vasle Branko in Matinšek Anton, z nalogo, da proučijo to vprašanje in predlagajo rešitev razdelitve obstoječih kapacitet, prav tako pa tudi pridobitve novih, upoštevajoč njihove potrebe in dane možnosti, delavskemu svetu podjetja v potrditev.

17. Tehničnemu direktorju ing. Jožetu Uršiču in tov. Igotu Ravnikarju se odobri v marcu letošnjega leta obisk velesjema v Leipzigu na stroške podjetja z nalogo, da proučita možnost nabave mehanizacije iz vzhodno evropskih držav.

Predsednik DSP:
Martin Zajšek

Ravne tovarišu Sajetu

Kakor nam je znano, potrebuje mo pri svojem delu po pisarnah raznovrstne obrazce in se dokaj rado zgodi, da teh ali onih obrazcev ni nikjer na zalogi. Tako nam je zmanjkalo dne 17. I. obrazcev KB 70 (prenosni nalog) ter jih tudi nikjer v naši okolici nismo uspeli dobiti. Kakor že večkrat, smo se telefonično obrnili na tov. Sajeta, da nam jih po možnosti preskrbi ter po pošti odpremi na naš naslov.

Tov. Saje nam je vljudno odgovoril, da jih bo še isti dan kupil ter jih tudi odpremil. Telefonski pogovor je bil ob 10. dopoldne.

Naslednji dan, torej 18. I., ob 8. uri zjutraj smo po pošti prejeli od tov. Sajeta poslano obrazce.

Tej skoraj neverjetni brzini se prav nič nismo čudili, saj nam tov. Saje vedno priskoči na pomoč. Zal pa je takšne hitrosti pri Gradisu dokaj malo.

Tovarišu Sajetu se še enkrat prav lepo zahvaljujemo.

Gradbišče Ravne: Mino

Stara a vedno nova slika. Za oglato mizo se odloča usoda kolektiva

vnaprej, da si predhodno nabavijo ustrezne bloke zanjo.

Zgoraj navedeni sklep ima namen preprečiti izgubo pri poslovanju DUR, katera izvira delno tudi iz neizterljivih zneskov za izdano prehrano.

Za neizterljive zneske je na prvi stopnji odgovoren upravnik DUR, v kolikor pa komercialni šef edince ni izdal ustreznih navodil za poslovanje menz, pa na drugi stopnji komercialni šef.

8. Vsa nerealno obračunana dela z namenom, da se poveča realizacija in ustvari fiktivni dohodek pa jih investitor ne prizna in so zaradi tega neizterljiva, bremenijo v bodoče dohodek edince.

9. V bodočem formiranju novih najemnin za težko mehanizacijo naj se natančno realizira dejansko stanje in upoštevajo prilike, v katerih edincih kot naročnik posluje, kar velja prevsem za transportne stroške težke mehanizacije.

10. V skladu s 41. členom veljavnega začasnega pravilnika o ekonomskih enotah, se na predlog komisije, katero je po tem vprašanju formiral delavski svet podjetja, spremenijo in potrdijo naslednja načela:

— ekonomske enote postavljajo, odnosno že imenovane potrdijo delavski sveti edinic,

— delavskim svetom edinic se prepusti, da izravnalni faktor korigirajo glede na položaj edince,

— presežek, s katerim razpolaga organizacijska edinica, se določi na osnovi letnega zaključnega računa podjetja, nakar se dokončno predlaga faktor,

— izkazano potrebo rezervacije obravnava delavski svet edince,

uslužbence razvrščene na delovna mesta, za katere se zahteva visoka ali višja strokovna izobrazba, in visokokvalificirane delavce . . . . .

uslužbence razvrščene na delovna mesta, za katere se zahteva srednja strokovna izobrazba, in kvalificirane delavce . . . . .

uslužbence razvrščene na delovna mesta, za katere se zahteva nižja strokovna izobrazba, pomožne uslužbence, nekvalificirane delavce in polkvalificirane delavce . . . . .

11. Potrdi se predlog akontacije osebnih dohodkov delavcev in uslužbencev za leto 1961., z veljavnostjo od 1. I. 1961. dalje, katerega je predložila komisija delavskega sveta podjetja za sestavo pravilnika o osebnih dohodkih delavcev in uslužbencev, s tem da predstavljajo akontacije zgornjo mejo in ima tarifna komisija podjetja možnosti glede na zasedbo posameznih delovnih mest znižati akontacijo za 10%.

Sedanje akontacije je vskladiti s pravilnikom o osebnih dohodkih takoli, ko bo le-ta potrjen.

Odobri se predlog akontacije na osebni dohodek za stalnost, ki znaša za: (glej tabelo zgoraj)

Akontacije osebnega dohodka na stalnost so izplačljive od 1. I. 1961. dalje.

Ostali pravilniki (Pravilnik o terenskem dodatku, Pravilnik o uporabi osebnih vozil v službene namene, Pravilnik o nadomestilu za ločeno življenje, Pravilnik o potnih stroških), kakor tudi Pravilnik o osebnem dohodku na stalnost se dajo kolektivu v razpravo.

Po 2 letih	Po 4 letih	Po 6 letih	Po 8 letih	Po 10 letih
1.000	2.000	3.000	4.000	5.000
1.000	1.750	2.500	3.250	4.000
1.000	1.500	2.000	2.500	3.000

14. Odobri se predlog komisije iz sklepa 13., da se odpradajo odvisna osnovna sredstva po posebnem seznamu, katerih osnovna vrednost

Centralni delavski svet je na Pohorju sprejel sklep, da se delitev osebnega dohodka prenese na obratne delavske svete

JAVLJAMO SE Z BELEGA POHORJA!

Ob zaključku leta se želimo oglašiti z nekaj vrsticami tudi iz tega predela v našem časopisu, kot delavna skupina našega kolektiva. Najprej nekaj zgodovinskih podatkov. Leta 1957 je stekla prva taka žičnica v naši državi pod imenom »Pohorska vzpenjača«, za katero je naše podjetje opravilo vsa gradbena dela. Ze naslednjega leta je bil dograjen naš počitniški dom. Maja 1959 smo začeli graditi gostinske obrate pri gornji postaji vzpenjače in počitniški dom za »Predilnico in tkalnico Maribor«, ki sta bila že oktobra istega leta pod streho.

vala svoj prvi delež v gradbeništvu. Z japanarji, izdelanimi v CO Maribor, smo z majhnimi dopolnitvami konstrukcije prepeljali na vrh planine ca 500 m³ gramoza, mivke in peska, 100.000 kosov opeke, 80.000 kg cementa ter ves ostali gradbeni material. S tem smo v precejšnji meri razbremenili naš avtomobilski park. Ob koncu še to: Ponosni smo, da smo v okviru našega podjetja prispevali pomemben delež v prid razvoju turizma na zelenem Pohorju.

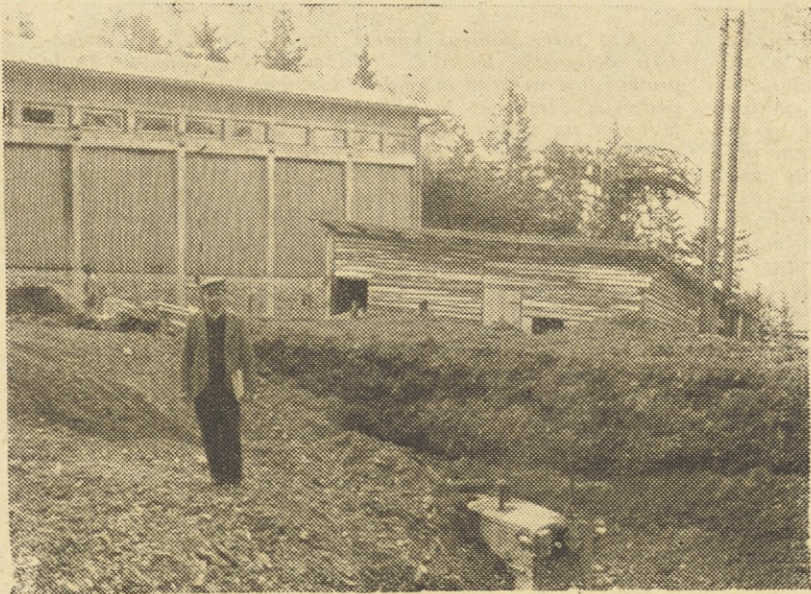
Vinko Veit

Miha:
ZIDARSKA

Sonce kakor ogenj peče,
nalahno vetrič zapihlja,
Zidarju znoj po licu teče,
a vendar v senco se ne da.

Sonce zdaj oblak zakrije,
grom mogočno zadoni,
ploha mrzla se ulje,
zidar pa zidati hiti.

Zdaj pa še ta zima pride,
takrat se delati ne da,
velika žalost ga obide,
ker to na žepu se pozna.

Pričetek gradnje gostinskih obratov Pohorske vzpenjače

Šifre, šifre, šifre, pa še enkrat šifre

Kakor vsako leto, tako je tudi letos Narodna banka 600-11 predpisala nove šifre. Kdor ni vsklajeval družbenega knjigovodstva, si ne more niti zamisliti, koliko časa, predvsem pa truda povzročajo tišči, ki se ne posvetijo pravilnemu šifriranju, kadar izpolnjujejo obrazce 70, 74, 75, 127 in gotovinskih nalogam. Le malo dobre volje je treba in vse bi bilo v redu.

Naj omenim od vseh šifer, katerih je 36, le tiste osnovne, ki pridejo v poštev na gradbiščih in s katerimi skoraj dnevno operirajo, in sicer:

1. Za vse dvige v gotovinskih s prenosnim čekom za leto 1960, ki jih boste obravnavali v letošnjem letu, bomo napisali šifro:

a) Dnevnice, potni pavšali, terenški dodatki, nadomestila za ločeno življenje Dpo — 16.

Boleznine, začasno delovno razmerje, skratka vsa izplačila, ki imajo značaj drugih osebnih dohodkov Olp — 17.

Proračunski prispevek iz drugih osebnih dohodkov Dep — 18.

Prispevek za socialno zavarovanje iz drugih osebnih dohodkov Sop — 19.

b) Izplačila v breme dohodka: Prispevek za stanovanjsko izgradnjo Sti — 31.

c) Izplačila, ki bremenijo čisti dohodek:

Neto osebni dohodek Ld — 34.

Prorač. prisp. iz osebnega dohodka Ded — 35.

Prisp. za soc. zavar. iz osebnega dohodka Sod — 36.

V tekočem letu 1961 pa bomo vpisovali samo šifre brez števil: Olp, Dep, Sop, Sod, Sti, Ld, Ded itd.

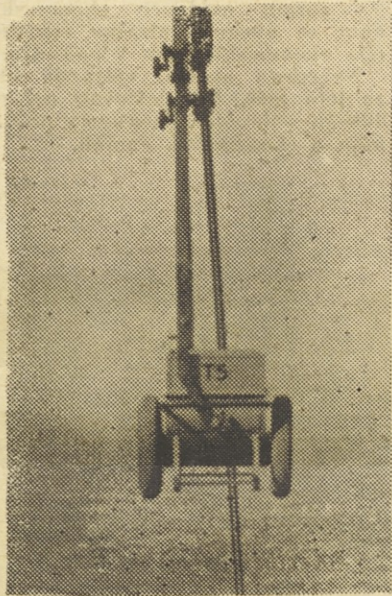
Se posebej želimo poudariti, da ne dvigate, ali nakazujete gotovine združeno na enem gotovinskem ali prenosnem čeku. N. pr. »Dpo« (dnevnica) 5.000 + »Mge« (vozovnica) 1.500. Skupaj 6.500 din, temveč nujno ločeno. Za vsako šifro drug nalog!

Prav tako ne združujte na virmanu ali nalogih prenose iz leta 1960 in 1961. Cestokrat naletimo v banki pri vsklajevanju družbenega knjigovodstva na tak primer: Na čeku prenosnega čeka (virmana) je napisana šifra »Dld« v skupnem znesku n. pr. 150.000 din, na nahrbtni strani pa je napisano: za leto 1960 125.000 din, za leto 1961 25.000 din. Tudi tukaj sta nujno potrebna dva obr. 70.

Naše pravilo naj bo: Za vsako šifro drug nalog!

Prepričani smo, da bodo v letu 1961 šifre tekle vsaka po svojem tiru in, da bo vsklajevanje v tem letu z vašo pomočjo mnogo lažje.

Bruno Wabra

Japanar na vrvi za prevoz materiala — ozadje Maribor

Teга dne se v centralnih obratih radi spoinjajo

Pravni nasveti

Ali obstoja zakonska možnost plačati redni letni dopust tistim članom kolektiva, katerim gospolarska organizacija zaradi preoblike posla ni omogočila rednega letnega dopusta?

Glede na predpis, ki ga vsebuje čl. 31. Zakona o delovnih razmerjih je gospolarska organizacija dolžna omogočiti vsem zaposlenim izkoristiti redni letni dopust, v kolikor so zanj izpolnili pogoje, ki jih zakon predpisuje za pridobitev pravice do rednega letnega dopusta. V kolikor pa podjetje zaposlenemu članu kolektiva, ki izpolnjuje vse pogoje za pridobitev rednega letnega dopusta, onemogoči, da bi ga prizadeži izkoristiti, predstavlja to prekršek, zaradi katerega pristojni organ gospolarsko organizacijo kaznuje.

Zakon predvideva v 36. členu samo dva primera, v katerih je dopustno plačati neizkoriščen letni dopust, in sicer v primeru, če delodajalec odpove delovno razmerje, ali pa če delovno razmerje preneha na podlagi pismenega sporazuma med gospolarsko organizacijo in delavcem.

V primeru, ko gospolarska organizacija ne omogoči delavcu izkoristiti plačani redni letni dopust zato, ker to ne dopušča narava posla, katerega ta opravlja, ima prizadeži pravico, da se obrne na pristojni organ upravljanja v podjetju, da bi uveljavil svoje pravice. Četudi ta organ ne omogoči delavcu izkoristiti redni letni dopust, ima delavec pravico zahtevati intervencijo pristojnega inšpektorata dela, kateri na podlagi postavljene zahteve izda odredbo, s katero naloži podjetju, da omogoči delavcu izkoristiti rednega letnega dopusta. Če delodajalec ne izvrši odredbe pristojnega inšpektorata, ima delavec pravico vložiti v smislu 373 čl. Zakona o delovnih razmerjih tožbo pri rednem sodišču za povrnitev škode po načelih civilnega prava. Če je gospolarska organizacija z namenom, da se izogne sporu pred rednim sodiščem, volja sama pred vložitvijo tožbe pri rednem sodišču izplačati povrnitev škode, katere je bila povzročena s protizakonitim onemogočanjem izkoristitve letnega dopusta, s pogojem seveda, da delavec na to pristane, potem to lahko stori. V takih primerih ne gre za plačilo neizkoriščenega letnega dopusta po Zakonu o delovnih razmerjih, temveč o povrnitvi škode po načelih civilnega prava.

Surk

Kofiček za žene

Skušali ga bomo uvesti, če boste sodelovale. Kako, vprašujete? Pišite nam, kako živite, kaj delate, pišite, kaj ste se v letih prakse naučile, kaj izkusile, svetujte kot žene, kot matere, kot prijateljice vsem tistim, ki gredo za vami.

Ljudje smo tako čudno do vzetni za doživljanje svojih bližnjih in včasih zadošča zelo drobna misel, ki jo izluščimo, da nas razvedri, sprosti in često nam celo pomaga živeti.

Odvistnosti, ki obstajajo med ljudmi, dolžnosti, ki jih imamo drug do drugega in medsebojnih vplivov se zelo malo zavedamo. Zato želim zbuditi v naših »Gradisovih« bralkah droban občutek zavesti, da vsaka lahko prispeva, svetuje ali vpraša v tem ko-

tičku, ki naj bi bil zrcalo in dober svetovalec delavske žene.

Danes beseda o planu dela. Vas že vidim, drage tovarišice, kako zmigujete z glavami, češ, saj smo tako vprežene v službi, saj nas tu vedno priganjata plan in dolžnost, saj doma komaj utegnemo narediti najnujnejše. Kdo bi govoril o planu! Doma hočemo biti sproščene...

Da, sproščena in pri tem pozabljate, da grede ravno na račun te sproščenosti vaši živci po zlu. Ne verjamete?

Ne mislim, da bi morale biti sužnje nekega železnega reda, ure dela in navad itd. Vsaka stvar ima svoje meje. Vendar ta nered, v katerem živi danes večina od nas, to ne vodi nikamor, to se bo v najkrajšem času po-

znalo na nas samih, na naših otrokih.

Predvsem — obremeniti se smemo toliko, se pustiti obremeniti le, kolikor zmoremo prenesti. Meje svoje zmogljivosti mora vsaka žena — delavka dobro poznati. Če čutimo, da nečemu ne bomo kos, je bolje, da odrečemo sodelovanje, funkcijo ali podobno. Aktivnost na papirju je brez vsake koristi, v nas samih pa vzbuja občutek krivde, ker pač ne storimo tega, kar od nas zahtevajo in pričakujejo.

Dalje, ko imamo pred seboj nujne neodložljive naloge tedna, je res vredno razmisliti, razdeliti čas smotrno, da gre vse v enem kot včasih pravimo. V ta okvir obveznosti zunaj doma, v službi in družbenih organizacijah vnesemo domače delo. To zahteva pa malo samodiscipline, ker se ravno tu radi zgubimo in delamo brez načrta, kakor nanesse, kakor se trenutno zdi in če dobimo še kak obisk, potem je dan zgubljen, je propadel. Marsikatera žena je še vedno sužnja svoje vrljudnosti in misli, da mora prijateljici, ki pride na obisk, znesti na mizo vse dobrote svoje shrambe, da mora z njo v miru sedeti in kramljati, čeprav jo čaka kup perila za likanje za krpanje itd. Mislim, da ni nič nevljudno, če rečemo prijateljici, da bomo delo skoncale. Morda bi bilo prav, če bi imele vedno pripravljeno kakšno drobno šivanje, saj tega nikoli ne zmanjka, ki ga vzamemo v roke, kadar pride na obisk kaka prijateljica. Če bomo le nekaj naredile, bomo imele bolj mirno vest, da smo naredile nekaj, kar

nas sicer tudi obremenjuje, da nismo izgubile vsakega popoldneva tja v en dan.

Če govorimo o planu, tedaj mislim tudi na vsa tista drobna opravila v hiši, ki jih vedno jemljemo tako mimogrede, ki pa vzamejo dosti časa in nas s tem »okoli prinesejo«. V tem pa je včasih že razlog za nerazpoloženje in slabo voljo. Računajmo na to, da potrebujemo za vsako opravilo določen čas, da je tudi potreben, če hočemo v redu izvršiti.

Končno mislim, da je zelo nujno, da damo v svoj plan dela tudi onoldanski odmor. To ni nikak lenoba, tudi za mlado ženo ne, ampak dolžnost, ki jo ima do same sebe, do moža in otroka in če hočete tudi do družbe.

Mila

Po napornem delu se tudi našim ženam prileže nekaj dni dopusta. Može upoštevajte to!

Delavce zanimajo problemi podjetja

Zadnje čase smo v podjetju izvedli več anket, kot n. pr. anketa o delavskem samoupravljanju, anketa ekonomskih enot Gerbičeva in EE Vič v Ljubljani, anketa študentov-stipendistov itd. Prihodnji teden pa bomo izvedli anketo v obratu gradbenih polizdelkov.

Vse ankete imajo namen analizirati razne probleme in ugotoviti zadovoljstvo delavcev v podjetju, ker je to ozko povezano s produktivnostjo dela, in življenjskim standardom zaposlenih delavcev in uslužbencev. Vse ankete so bile anonimne, razen ankete študentov.

Objavljamo nekatere rezultate anket:

Analizirali smo problem EE Gerbičeva, ki je imel predvsem značaj »faktor človeka« — poleg faktorja »organizacija proizvodnega procesa« in drugo. Cilj analize je bil, da bi analizirali vzdušje, zadovoljstvo ob nagrajevanju delavcev itd. ter da se podajo predlogi, kaj bi bilo treba izboljšati. Anketa je zajela vse delavce v EE Gerbičeva in EE Vič.

Nekatera vprašanja ekonomskih enot.

■ 1. Ali ste dobili operativni plan — načrt za Vašo ekonomsko enoto za vsak mesec v naprej?

Gerbičeva z da je odgovorilo 54 %, ne 46 %;

Vič z da je odgovorilo 93 %, z ne 7 %.

■ 2. Ali so bile Vaše pripombe upoštevane?

Gerbičeva:

- a) v celoti 8 %
- b) delno 30 %
- c) nič 62 %

Vič:

- a) v celoti 14 %
- b) delno 86 %
- c) nič —

■ 3. Ali ste bili v teku dela seznanjeni — opozorjeni, kaj je bilo do določene roka doseženo in kaj ni bilo?

Gerbičeva z da — %, ne 70 %;

Vič z da 86 %, ne 14 %.

Vseh vprašanih je bilo 19. Odgovori na postavljena vprašanja so bili precej različni, vendar nam že omogočajo jasnejšo sliko.

Tako nam na primer kažejo, da v ekonomski enoti Gerbičeva niso imeli pravega operativnega plana, v katerem bi bile napisane in raztolmačene posamezne postavke plana, nadalje katere prekoračitve so možne itd., temveč se je delo odvijalo bolj ali manj iz dneva v dan, brez prave dokumentacije, odnosno prejšnje priprave del in organizacije. V ekonomski enoti Vič je bil položaj dosti boljši. Delavci so vedeli za načrt vnaprej, delno so jim bile tudi jasne posamezne postavke glede možnih prihrankov, n. pr. v materialu, stroških itd. Zato tudi boljši uspehi v ekonomski enoti Vič.

Naslednje vprašanje se je nanašalo na seznanjanje članov EE z delovnimi nalogami. Po večini je bilo to opravljeno z ustnim obvestilom, vendar lahko opazimo negativen premik pri EE Gerbičeva, kjer je 50 % delavcev izrazilo, da sploh ni bilo nobenega tolmačenja. Jasno je, da tako poslovanje karakterizira EE (ker je v tem primeru bolj na papirju). Za EE je značilno, da v njej vsak po svojih zmognostih sodeluje, pogoj pa je, da je o delu zadostno informiran.

Delovne naloge, ki so postavljene pred EE se pač morajo skupno izvajati, tu je treba tudi upoštevati predloge delavcev. Velikokrat se namreč slišijo opazke delavcev, ki pravijo, saj nas nihče ne posluša in upošteva — saj je vseeno kaj rečeš. S tako miselnostjo se kaj rad podere osebni član in pri takih ljudeh težko pričakujemo aktivnost.

Posvetov v naših ekonomskih enotah, kot prikazujejo rezultati, je dosti premalo. Delavci le premalo poznajo možni dohodek ekonomske enote, isto velja tudi glede norm in akordov. Če bi bilo vse pravilno tolmačeno, ne bi mogli priti do izjav nekaterih, ki so napisali: Delali smo v tem mesecu bolj kot kdaj koli, a dobili smo dosti manj.

Nadalje je iz odgovorov razvidno, da je večina delavcev za delo po učinku. Pri vprašanju: Kako naj se deli ustvarjeni dohodek, so se skoraj vsi opredelili, naj se dohodek deli v ekonomskih enotah, medtem ko so delavci v Gerbičevi za to, da se dohodek deli iz skupnosti ekonomskih enot.

Med drugim je bilo tudi vprašanje, kakšne ovire po mnenju delavcev nastopajo v ekonomskih enotah in kako delavci o tem kritično premišlujejo in dajejo svoje pripombe.

Moramo ugotoviti, da niso vsi odgovorili — samo 62 %, toda zato so nekateri odgovori tembolj zanimivi, ker so dobili veliko frekvenco in nakazujejo dejanske probleme, na primer, slab material in nepravčasna dostava materiala, slabi de-

lovnii pogoji, stalno menjavanje del, nepravilni obračun, slaba hrana itd.

Trinajsto vprašanje se je glasilo: Kaj smatrate, da vas najbolj spodbuja k večji delovni storilnosti? Na to vprašanje so navedli manj odgovorov, kar je razumljivo, ker se lažje kritizira kot nekaj konstruktivnega predlaga. Vendar lahko ugotovimo, da so delavci le izrazili tisto, kar mislijo. Vse kaže, da je glavni stimulans v zaslužku. Pri tem pa moramo poudariti mnenje delavcev ekonomske enote Vič, ki so na prvo mesto postavili delež dohodka ekonomske enote. Torej ni dobro, da so vsi prejemki zajeti v tarifni postavki, pač pa je primeren še dodatek, ki spodbudno vpliva na delovni elan. Poleg tega je treba opozoriti še na druge odgovore, kot n. pr. dobra organizacija dela, iskrenost in tovarištvost med sodelavci, informiranje o podjetju itd.

Pri medsebojnih odnosih je opazna razlika med odnosi v EE Gerbičeva, kjer je samo 16 % delavcev izjavilo, da so dobri, medtem ko jih je v EE Vič izjavilo 64 %. Ti odgovori glede odnosov se ujemajo tudi z odgovori, ki so jih dali delavci glede informiranja in zadovoljstva s prejemki in skupnim delom.

Zanimivi so bili odgovori na vprašanje: Ali ste bili za svoje delo pravilno plačani? To vprašanje je bilo poglavito kar se tiče zadovoljstva delavcev na najobčutljivejši točki, t. j. na nagrajevanju. Kot je bilo pričakovati, so se v ekonomski enoti Gerbičeva skoraj vsi izjavili, da smatrajo, da niso bili pravilno nagrajeni v preteklih 6 mesecih. Če pa primerjamo EE Vič, pa vidimo, da se jih je kar 71 % izjavilo, da so bili pravilno nagrajeni, čeprav so bili njihovi akordni

presečki dosti manjši kot v Gerbičevi.

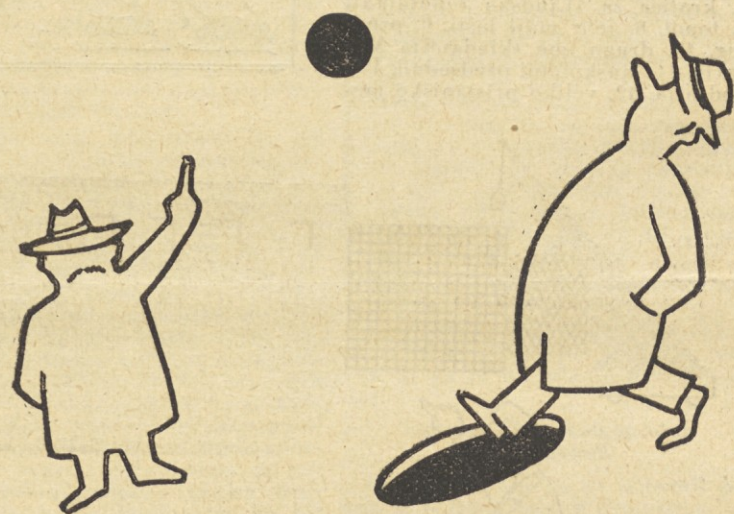
Pod točko 19 pa je vsak poljubno napisal svoje želje, pripombe in predloge, ki niso bili zajeti v anketni poli, pa so se delavcem zdeli važni za objavo. Zbirka teh pripomb je kar precejšnja. Med drugim lahko ugotovimo, da jih poleg velikih osebnih življenjskih stroškov teži predvsem nepriznanje njihovega dela, neinformiranje o delu in uspehih EE in točno obračunavanje. Iz vsega navedenega lahko trdimo, da delavci le imajo svoje misli — mnenja, ki pa jih včasih v malo bolj preprosti obliki izrazijo. Iz tega sledi, da so vsi faktorji med seboj povezani, da so v medsebojnem součinkovanju. Na primer: če delavci niso o nečem seznanjeni, niso za tisto stvar zainteresirani, ni uspehov, nastane nezadovoljstvo, slabi odnosi in splošna neaktivnost tudi na drugih področjih. Za delavca, sploh za vsakega člana kolektiva, je zelo pomembno, če izredno dela, da dobi tudi izredno plačilo. To pa ni samo denar ampak tudi priznanje njemu in vsej skupini. Na to pa radi dostikrat pozabimo.

Zelo dobre rezultate bi dosegli s sestanki po EE enotah, predvsem pa bi morali sindikalni funkcionarji in tehnični kader EE imeti mnogo več neposrednega stika in pogovorov z delavci. Ali z drugimi besedami: treba bi bilo prisluhniti mislim in željam delavcev, kaj jih zanima in kje bi sodelovali. Za to obliko vezi so primerne občasne ankete, ki se izvajajo ob sodelovanju strokovnjakov Zavoda in podjetja. Seveda levji delež pa bomo morali opraviti z individualnim delom.

L. C.

Iz Centra za izobraževanje. — Na izpitu iz predmeta družbena ureditev FLRJ vpraša predavatelja kandidata: V katerem mesecu l. 1947. je bila Oktobrska revolucija? Kandidat je odgovoril kot iz topa: »V septembru!«

Sončni mrk?

Gradnja skladišča iz prenapetega betona

V sestavku, v katerem so bila opisana gradbena dela na reki Seini, je bilo omenjeno tudi pristanišče Rouen, do katerega lahko priplovejo po reki prekoceanske ladje. Velik ladijski promet zahteva razsežna skladišča, torej tudi obširna gradbena dela, saj so bile vse pristaniške naprave med vojno popolnoma uničene. Med njimi je zanimiva gradnja skladišča banan iz prenapetega betona.

Za to gradnjo je bilo predloženih več načrtov v železobetonski in železni izvedbi. Izbrana je bila tista, ki je predvidevala gradnjo iz armiranega in prenapetega betona.

Tako skladišče mora ustrezati naslednjim pogojem:

- pretovarjanju betona iz prekoceanskih ladij s pomočjo petih portalnih žerjavov, njihovo sortiranje in porazdelitev po vrstah
- vskladiščenju celih vej banan
- odpremi z železnico in avtomobili.

Pri vseh teh delih mora biti temperatura v skladišču vedno enaka, in sicer med 12 in 14 °C.

Poleg skladišč je predviden tudi prostor za razrezovanje bananinih vej, ki so pre zgodaj dozorele med ladijskim prevozom, in posebna hala, ki je potrebna za vskladiščenje slame, namenjene za embaliranje banan pred natovarjanjem na ladjo.

Vsi skladiščni prostori so veliki 25.000 m² in so postavljeni na naplavljenem rečnem obrežju. Nosilen teren iz peska in gramoza se nahaja šele v globini 10 m. Zato stoji vse zgradbe na pilotih, ki segajo skozi blato in šoto do tega gramoza. Skupine štirih pilotov tvorijo temelj za stebre zgradbe. Piloti so sistema West, pri katerem izpiranje betona zaradi talne vode ne predstavlja nevarnosti in zato tudi ni nevarnosti za sveži beton, ki je vliit v tla.

Za napravo pilotov po tem sistemu ni treba drugega kot lahek in preročen stroj za zabijanje pilotov; v tej zgradbi je bil bager-goseničar, opremljen s pripravo za zabijanje. Pred betoniranjem se zabije v teren prejšnjice armirano betonske cevi zunanje-

ga premera 0,445 in notranjega premera 0,312 m ter višine 0,00 m. Te cevi so nanižane na jekleno cev, ki leži na armirano betonski osi. Vodotesnost med posameznimi armirano betonskimi cevmi so dosegli z mastikom in obroči iz jeklene pločevine, ki so oviti okrog stika dveh cevi. Udarci ovna se prenašajo v glavnem na železobetonsko os, en del pa tudi na armirano betonske cevi, da se te pogrezajo hkrati z osjo.

Po končanem zabijanju se iz notranjosti zabitih armiranobetonskih cevi odstrani jeklena cev, ki je služila za zabijanje, kontrolira se vodotesnost tako zabite betonske cevi. Vloži se vanjo potrebna armatura in za betonira pilota. Dnevno se po tem načinu brez truda napravili pet pilotov.

Ta sistem pilotiranja pa niso mogli uporabiti ob samem obrežju in so bile tu izdelane pilote po znanem sistemu Frote.

Skladišče je izvedeno kot elegantna shedna konstrukcija z razpetino shedov 15,04 m. Glavni nosilci, na katerih počiva streha, imajo razpetino 7,22 in 30 m, visoki 0,150 m in široki 0,70 m ter imajo obliko črke I. Za napenjanje nosilcev so uporabljali 14 kablov, vsak kabel je bil sestavljen iz 12 jeklenih palic Ø 7 mm. Tudi skelet shedne strehe je iz petnajstih betonskih nosilcev razpetine 15,50 m. Te nosilce so montirali na glavne nosilce z bagrom, opremljenim za dviganje nosilcev.

Skelet skladišča so izzidali s celičnim betonom Siporex, debeline 30 cm, pri ostalih prostorih pa so stene zidane iz opečnih votlakov. Toplotna izolacija strehe je 6 cm debela ekspanzirana pluta, preko katere so položili plast armiranega bitumena. Ker mora biti v skladišču tako poleti kot pozimi enaka temperatura je ohlajevanje posebno važno poleti. Ze vrata, ki jih je v skladišču obilo, so morala biti izdelana iz izbrane materiala in zgrajena tako, da ni nikjer odprtine, ki bi prepuščala toploto ali mraz. Kurjava deluje avtomatično s pomočjo termostатов in je dimenzionirana tako, da se prostori lahko ogrejejo do predpisane temperature v dveh in pol urah.

Ohlajevanje je urejeno tako, da se dovaja v skladišče hladen zrak. V času velike vročine, kjer je zunanja temperatura tudi po-

noči prevelika, pa se uporablja specialna hladilna naprava.

Ta skladišča so iz asfalt betona, ki je položen na plast iz drobljenca.

ing. Milivoj Sircelj

Bivališče za astronave na Luni

Lansko leto je bila v Združenih državah Amerike v Seattleu razstava »XXI. stoletja«. Obiskovalci so na tej razstavi med drugim občudovali bodočo hišo na Luni, ki bi služila kot zavetišče astronautom, ki bodo piloteli nanjo z Zemlje in seveda tudi za razne znanstvene raziskave.

Razstavljena hiša ima obliko rebraste krogle s premerom 80 m, skonstruirana je pa tako, da jo bodo bodoči astronauti lahko sami sestavili na Luni. Za konstruktorja je bila to težavna naloga, saj je ta moral misliti na pogoje, ki so na Luni, t. j. na brezračnost, na manjšo privlačnost in na velike temperaturne razlike. Električno, potrebno za življenje v tej hiši, bi dobili z izkoriščanjem sončne ali nuklearne energije.

Gradbeni material je kovina. V poštev pridejo sledeče kovine: berilij, tungsten, tantal, molibden, krom, vanadij in nubij. Zdi se, da bi najbolj ustrezal berilij, ki ima šestkrat večjo trdnost od aluminija. Poleg tega je zelo gost, odporen proti rjavenju in izjedanju, dobro se da variti ter je odporen proti temperaturnim spremembam in vplivom magnetnega polja. Slaba stran berilija pa je, da je zelo raztegljiv in znanstveniki iščejo primerno zlitino, da bi popravili tudi to pomanjkljivost.

Konstrukcija krogle je prekrita s posebnim steklom, ki prenese stalno temperaturo okrog 1000 °C. Spodnja polovica krogle bo prekrita z neprozornim steklom, zgornja polovica pa s prozornim steklom, zgornja poklo. Zaradi velikih temperaturnih razlik med zunanostjo in notranostjo je steklo dvojno; krogle se sestoji torej iz dveh lupin. Prostor med lupinama bi izpolnili še s posebnimi tekočino, ki bo služila kot toplotni izolator.

Krogle bo v celoti izdelana na Zemlji in

transportirana na Luno. Stala bo na štirih podporah, ki se dajo prilagoditi terenu.

Pogoji, ki vladajo na Luni, še niso dobro znani. Zdi se, da na Lunino površino stalno pada kamenje meteoritov, zato je zunanje lupina krogle zgrajena tudi tako, da br vzdržala udarce meteoritov in da bo ščitila notranjost krogle pred preveliko vročino.

ing. Milivoj Sircelj

Streha iz nylona za letno gledališče

V Bostonu ZDA so v preteklem letu zgradili za letno gledališče streho iz nylona, ki ima okroglo obliko premera 44,20 m.

Ideja za tako streho je vznikla že 10 let prej, uresničili pa so jo, ko so zahtevali, da letno gledališče ne sme biti prekrito z običajnim šotorskim platnom. Streha iz šotorskega platna ima namreč mnoge neprijetnosti, kot na primer: srednji jambor ovira pogled, slaba akustičnost, slaba odpornost proti ognju. Iz teh razlogov je bila nova zamisel navdušeno sprejeta, saj je prostor pod streho brez drogov kljub površini več kot 1400 m², akustičen in se da lahko postaviti in razstaviti.

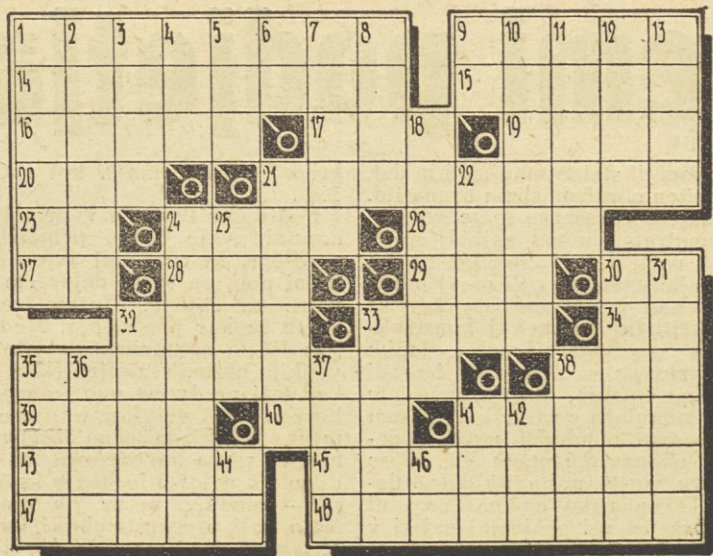
Streha iz nylona je privezana na jeklen prstan, ki je podprt s cevmi premera 300 mm in je zgrajena iz dvojne nylonske membrane. Vsaka membrana je sestavljena iz 108 plošč, ki so medseboj zvarjene z električno.

V prostor med obe membrani dovajajo zrak do pritiska 1,4 g/cm². Membrani sta tedaj v sredini oddaljeni med seboj 3,30 m.

Pritisk med obema membranama vzdržujeta dva ventilatorja, nameščena za gledališčem in zvezana s streho po cevi premera 600 mm. V sredini strehe je odprtina za dovod svežega zraka, ki preprečuje dvig temperature v gledališču, kadar streho obseva sonce. Zaradi velike prostornine zraka in majhne pritiska med obema membranama je uhajanje zraka skoraj enako ničli. Tudi ob kakšni nepriliki, ki bi povzročila močnejše uhajanje zraka, bi streha ne padla na tla, ker je obešena na jeklen prstan po oboju strehe.

Montaža tovrstne konstrukcije je izredno hitra in rabijo za postavitev jeklene ograjen en teden in za postavitev strehe iz nylona pa 3 ure.

Vodoravno: 1. traktorji, stroji za vlečenje, 9. prvi predsednik Delavskega sveta gradbišča v Zalogu, 14. letališče, 15. del sobne opreme, 16. zimsko otroško vozilo, 17. grški bog gozdov in pastirjev, 19. predsednikčasne alžirske vlade (Ferhat), 20. mednarodni jezik, ki pa se ni uveljavil, 21. poveljnik, 25. glasbena nota, 24. cent, 26. dvospjev, 27. ploskovna mera, 28. bedak, tepec, 29. predsednik burmanske vlade, ki je bil že večkrat na obisku v naši državi, 30. kratica pri nekaterih krajevnih imenih, 32. vas ob Blejskem jezeru, 33. postava, 34. enaka samoglasnika, 35. kraj na Štajerskem z veliko tovarno glinice in aluminija, ki jo je zgradilo naše podjetje, 38. namizno pregrinjalo, 39. drugo ime za Madžare, 40. ločilni veznik, 41. stara oblika cerkvene glasbe, 43. mesto na Gorenjskem z našim gradbiščem, 45. balkanska država, 47. prvi direktor »Gradisa«, sedaj univerzitetni profesor v Ljubljani, 48. nogometno društvo iz Kruševca (član II. zvezne lige).

Navpično: 1. majhno naselje, 2. voditelj politične stranke (angleška beseda), 3. reka, ki teče skozi Firence, 4. kos debla, klada, 5. posebni dnevi v koledarju starih Rimljanov, 6. kratica za »Ljudska republika«, 7. topot, 8. je v moji lasti, 9. predlog, 10. drugo ime skladatelja Mozarta, 11. lanskoletni predsednik UO podjetja, 12. veliko pristaniško me-

sto v Alžiriji, 13. večanje, 18. domišljavo, 21. orodje za kopanje, 22. redovnica, 24. dragoceni stari predmeti, 25. skupina lahkoatletskih tekmovalnih disciplin, 30. prejšnja žena perzijskega šaha, 31. vrsta zidne opeke, 32. ne bolan, 33. fina tkani-na, 35. visokokalorično gorivo, 36. gledališke predstave, 37. polet, zagon, 38. korist, 41. oziralni zaimek, 42. osebni zaimek, 44. tuja kratica za »mlajši« (junior), 46. zdravniška kratica za »brez posebnosti«.

RESITEV REBUSOV V PREJSNJI STEVILKI

Upravnik CO Maribor: Napič
Do nedavnega polir na Ravnah: Polajnar
Tehnik na gradbišču Ljubljana: Gregorič

REBUS

Vesele zgodbe iz 'Gradisovega' življenja

Dež na dež. V dežnih plaščih in gumijastih škornjih stopicamo v troje po terenu bodočega tovarnega kolodvora v Mostah.

Prepričan sem, da ga ni poklica, ki bi mu koristil letošnji dež.

— Kaj ne, mareljarji imajo konjunkturo.

Ko bo pri nas sežiganje mrtvih v krematoriju bo prenehalo posmrtno življenje črvov.

— Kaj misliš, ali bodo cene sežiganja enotne, ali se bodo ravnale po telesni teži?

Niti eno niti drugo, pač pa bodo odvisne od količine porabljenega goriva. Za tiste, ki imajo slamo v glavi, bo sežig zastoj.

Kovač je bil zaradi pogoste pijanosti odpuščen. Pritožil se je, da ga je odpustitev doletela, ko je bil v bolniškem staležu zaradi revme v rami ter zahteval za ves čas denarno odškodnino.

Zadeva je prišla pred redno sodišče. Z dokumenti je bilo izpričano, da je nastopil bolniško po odpovedi, ki mu je bila vročena 31. decembra z veljavnostjo od 1. januarja. K zdravniku pa je šel 5. januarja.

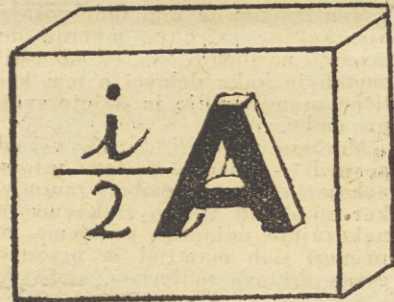
»Jaz sem bil že prej bolan, toda k zdravniku sem šel šele 5. januarja«, ugovarja Kovač.

»Vi ste si nakopali revmo, ko ste ležali 3. januarja pijan v snegu. Vsi so vas videli, saj je bilo jasno vreme in beli dan«, odgovarja šef gradbišča.

»To pa ne bo držalo. Jaz sploh nisem bil pijan. Jaz sem le revmo preganjal, pa sem si ramo sončil, razloži Kovač.

Po isti tekmi, ki je pritegnila marsikoga, se je navdušil za plavalni šport tudi tov. Taradij. Nekaj časa je gledal druge, ki so skakali v vodo, nekateri pa so ga dražili, da se on ne upa, ker ne zna plavati. Tedaj se tudi on požene v vodo in prične gagati. Brž so ga potegnili na suho, ga dvignili, da mu je stekla voda iz pljuč, nakar je razložil: »Pa, bogati, pri vojakih sem bil eden najboljših plavačev. Kako hitro človek pozablja!«

REBUS

V naš novi počitniški dom v Poreč se bomo lahko vozili tudi z ladjo. Na sliki ladja jadranske linijske plovbe »Mostar«

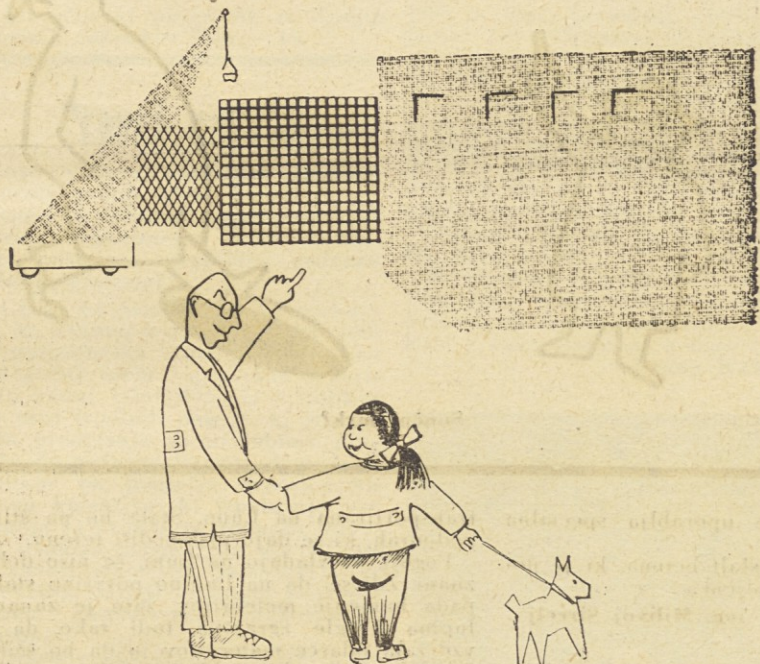

Na prelazu Andrejevica v Črni gori

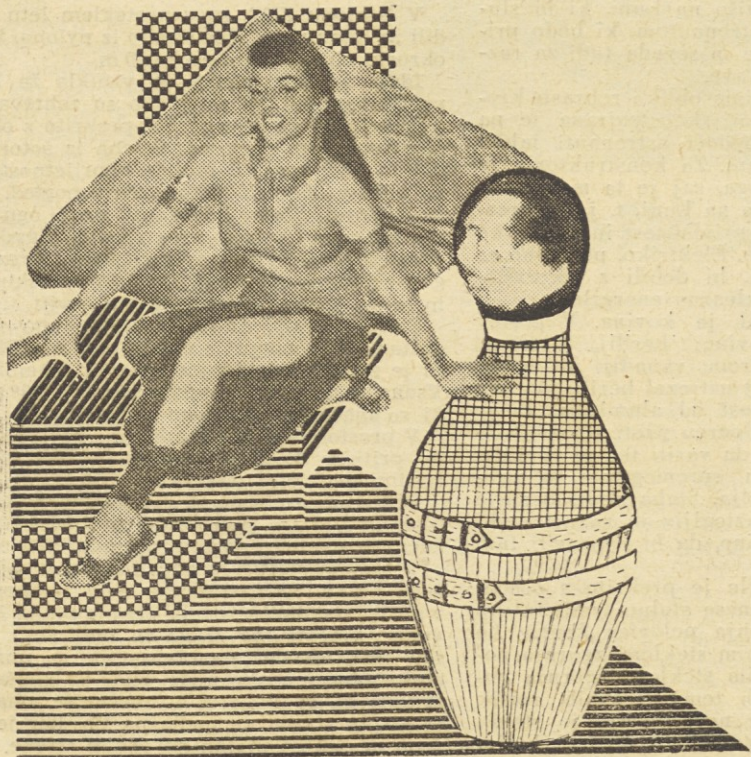

Tovariš doktor, prosim 7 dni bolniške. ????

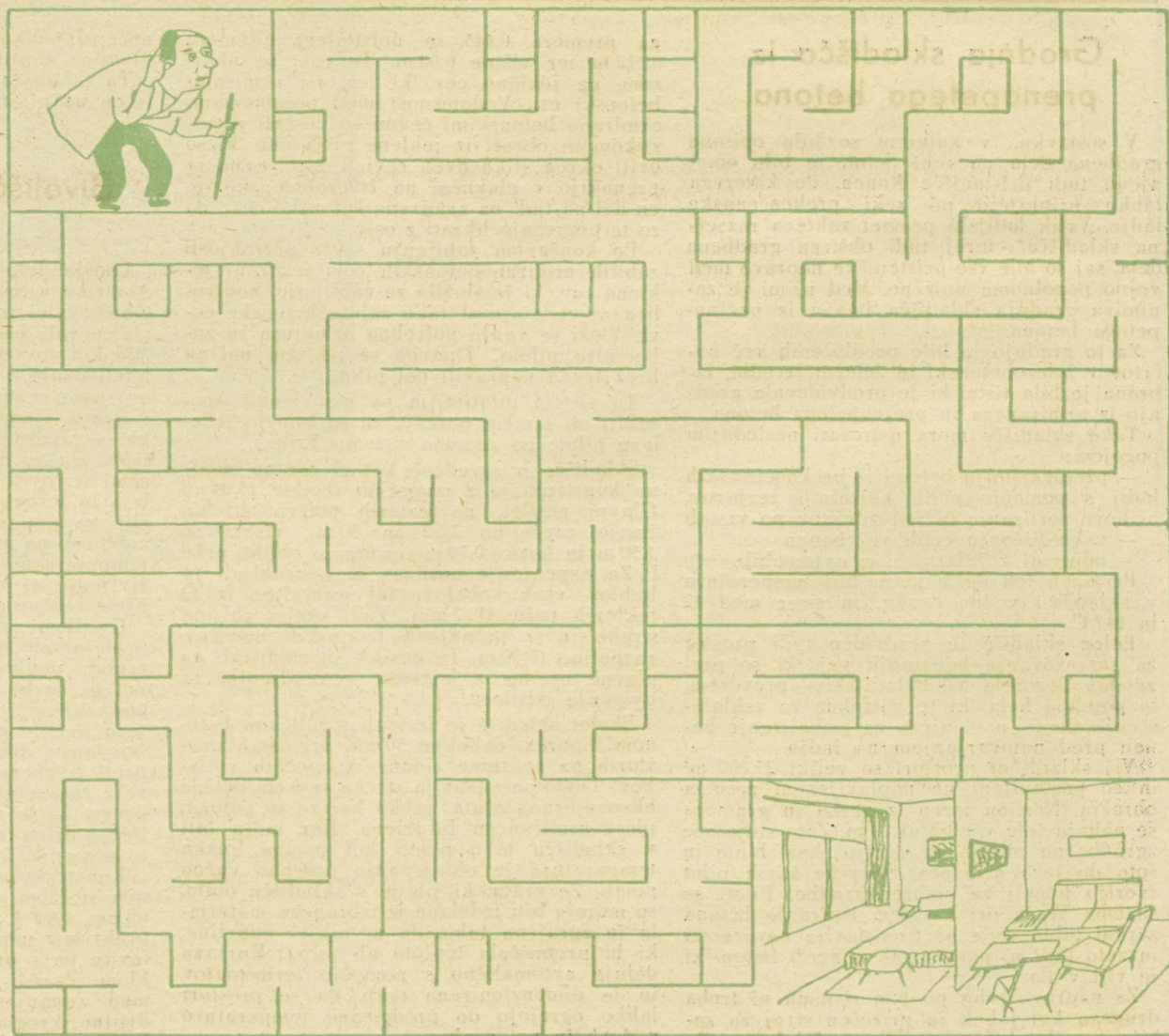
Prihodnji teden bomo doma orali.

— Ali bi se hoteli poročiti z menoj?
— Stric, saj sem še premlada, pa tudi stanovanja še nimaš!
— Nič ne skrbi! Do takrat, ko boš dorasla, bom že dobil stanovanje pri Gradisovi stanovanjski zadrugi.

Ali ga poznate?

Kako prideš do stanovanj? Zazdaj samo s prstom po papirju. Poskusi!